

II
B31030

1577 II B 7172

Knjižnica slovenskeje mladini.

Knjiga II.

PETER ROKODELČIČ.

Poučna povest

odraslej

slovenskeje mladini.

Prosto na slovenski jezik prelóžil

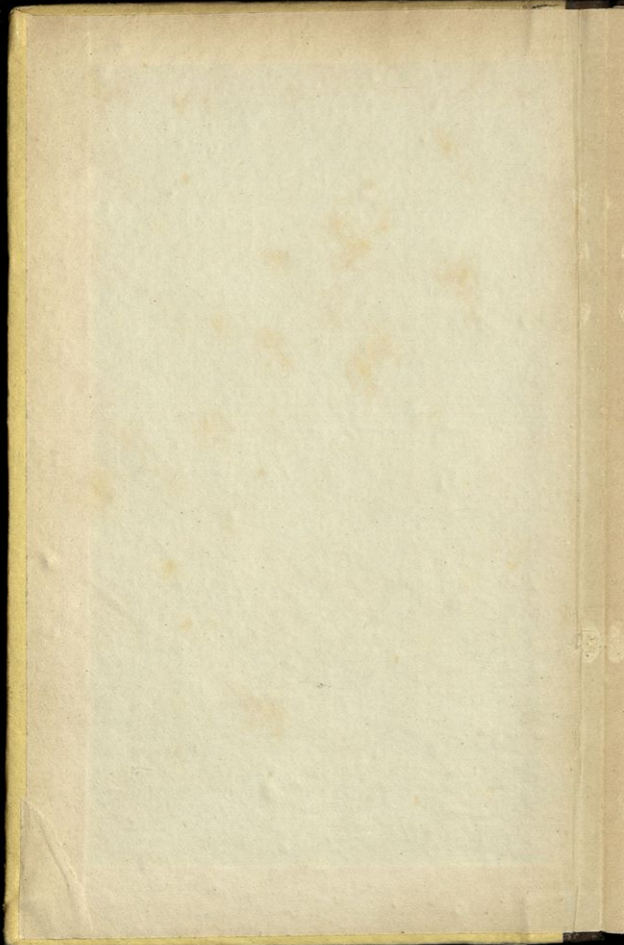
Ivan Tomšić,

učitelj na e. kr. vadnici v Ljubljani.

V Ljubljani.

Založil in izdal pisatelj

1880.

KNIZNICA

BLOVDIŠKA ULICA 11

V Ljubljani

Narodna knjižnica in zbirnica (Ljubljana)

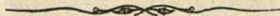
1980

KNJIŽNICA

SLOVENSKEJ MLADINI.

— x —

KNJIGA II.

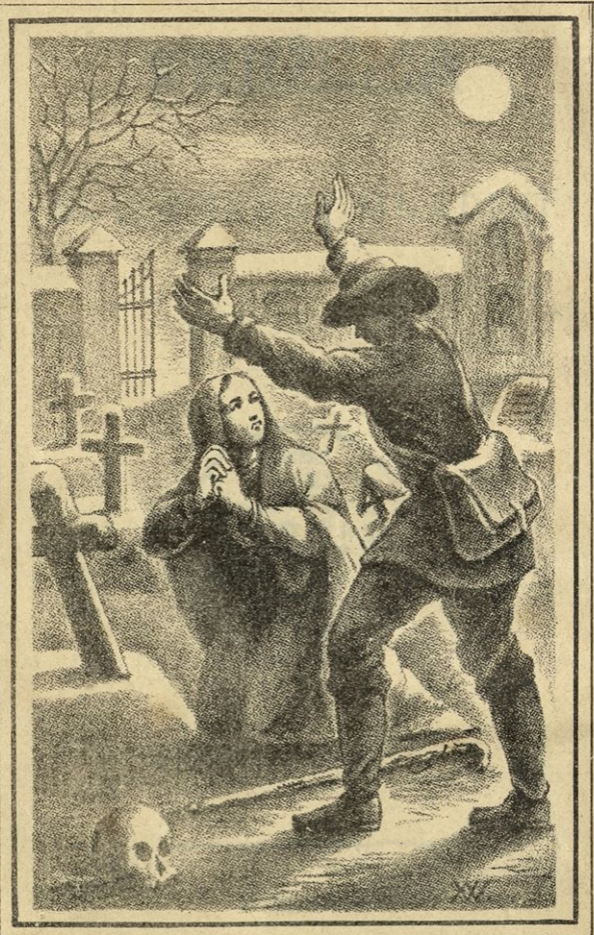

V Ljubljani.

Natisnila Klein in Kovač (Eger).

1880.

Mati, moja jedina, prizrčna mati, da
ste mi zdravi !

PETER ROKODELČIČ.

Poučna povest

odraslej

slovenskeje mladini.

Prosto na slovenski jezik prelóžil

Ivan Tomšić,

učitelj na c. kr. vadnici v Ljubljani.

V Ljubljani.

Založil in izdal pisatelj.

1880.

31030

I 39

PRVO POGLAVJE.

Slovó od staršev.

Zivel je pred nekaj leti v Jelénjem imovít in pošten klobučar, Oréšník po imenu. Ta je imel jedinega sina Petra, ki se je, zvršivši domačo ljudsko šolo, učil domá očetovega obrta. Oče so namreč želeli, da bi po njihovej smrti Peter prevzel in nadaljeval njihovo rokodelstvo. Bil je Peter brhek mladenič, zdrav in čvrst, ter se je pridno učil očetovega rokodelstva. Kmalu so potekla tri leta Petrovemu učenju, in Peter, rokodelski učenec, postane po céhovnih postavah rokodelčič, ali kakor sploh pravimo rokodelski pomagáč. Očega oprosté in mu dajo pred celim zborom obrtno spričalo, a od občine dobí délavске bukvice, v kate-
tere okrajno oblastvo zapiše moč, da veljajo tudi na popotovanji. Koliko veselja je bilo to za našega Petra, to vedó samo óni, ki so se izučili kacega rokodelstva ter vstopajo kot pomagáči bodi-si pri svojem dosedanjem mojstru, ali pa pri kakem drugem gospodarji. Délavске bukvice, največje veselje

rokodelčičev, shráni vselej nov gospodar in jih vrne zopet v róko pomagaču, kadar od njega odhaja, ter mu potrdí vánje, odklé in do doklé je delal pri njem. To veselje je zdaj užival tudi naš Peter izučivši se očetovega rokodelstva. Zdaj je bilo na njem, ostati domá pri očetu, ali se pa podati po širocem svetu in si poiskati gospodarja, pri katerem bi vstopil v delo ter bi pokazal svojo spretnost v klobučarskem obrtu. Zna se, da si vsak mlad človek želi v svet, — v široki daljni svet, kajti le s popotovanjem po svetu je človeku odprto široko polje različnega delovanja, a vrhu tega si še lahko pridobí vsakovrstnih znanosti, ter se uči spoznavati različne narode in njih šege, in še mnogo drugzega, kar se le s popotovanjem po svetu vidi in čuje. Takó je bilo tudi pri našem Petru. Izučivši se očetovega rokodelstva, želel si je iti po svetu poskušat svoje prihodnje sreče.

Neke nedelje popóludne stopi tedaj pred očeta in jim reče:

„Ljubi oče! Ko sem pred tremi leti zvršil ponavljalno ljudsko šolo, vzeli ste me vi v nauk, da bi se pri vas izučil vašega obrta ter bi si pozneje kot vaš naslednik pošteno služil svoj kruh. Takrat sem obljubil vam in sebi, da se hočem pridno poprijeti vašega rokodelstva, kar sem tudi storil in vi ste bili priča, da lenega časa pri meni nikoli ni bilo. Ali že takrat se je v meni vnela goreča želja, da bi nekaj let popotoval po svetu, kakor ste tudi vi za svojih mladih let storili ter bi tako najpred na ptujem poskušal svojo prihodnjo

srečo. To moje hrepenenje do popotovanja po svetu raslo je bolj in bolj v meni, in komaj sem čakal veselega trenutka, da bi se mi ta moja goreča želja izpolnila. Zdaj je tú ta trenotek, in takó stojim pred vami, da si izprosim vašega privo-ljenja k mojemu popotovanju.“

Oče Oréšnik, ki so ravno iz nekih bukev brali, porinejo očala na čelo, primejo sina za roko in rekó z resnobnim glasom nekako tako-lé:

„Ljubi Peter! Dobro znaš, da sem te vedno rad imel in sem vso svojo prihodnjo srečo zidal samo na tebe. Zatorej sem si mnogo prizadeval, da bi te napravil dobrega naslednika svojemu rokodelstvu. Ta moj trud ni bil zamán. Tvoje lepo obnašanje, tvoje veselje do dela in do vsega, kar je lepega, plemenitega in koristnega, tvoj dober napredek v učenji, in še posebno tvoje čisto, nedolžno srcé, vse to me je naslájalo z najboljšim upanjem, da bodeš meni in materi podpora na stare dni. S tvojo prošnjo, s katero stojiš danes pred mano, skladam se tudi jaz, ker le predobro znam, da vsak rokodelčič, kateri želí biti pozneje utrjen in vsestransko izobražen rokodellec, mora poskusiti in poznati svet. Popotovanje po svetu je „prava višja šola vsacemu mlademu človeku,“ ako se drží Bogá in živi po njegovih postavah. Po svetu boš videl mnogo stvari in izdelkov, s katerimi se ljudjé odlikujejo na umu in spretnosti svojih rok, ter nam služijo v občudovanje in posnémo. Vse, kar si bral in si se naučil v domačej šoli, vse to se ti bo pokazalo na tvojem popotovanji po svetu v pravej

podobi. Mnogo dobrega, a tudi mnogo slabega boš videl in slišal po svetu. Dobri in slabi tovariši te bodo obsuli in prijateljstva s teboj želeli. Bog dal, da bi se izogibal slabih tovarišev. Slabi ali hudobni tovariši so mladinskemu cvetju najhujši vihar, ki popači in razdere naglo vse, kar je že mnogo let rastlo in zorélo. Če bi kdaj na svojem popotovanji prišel na tako razpótje dobrih in slabih tovarišev, blagor ti, ako te takrat zadene luč in pomoč od zgoraj.

Kakor vidiš, nimam jaz nič zoper to, da si ogledaš tuje narode in tuje ljudstvo ter se učiš svet spoznavati, ker vem, da je to rokodelcu potrebno. Tudi se ne bojim, da bi se pokvaril na svojem popotovanji, ker jaz in tvoja mati sva ne-prestano skrbela, da sva zasadila v tvoje mlado srcé zdrava zrnca vseh lepih nauk in čednosti, in ako se boš po teh ravnal, nedolžno in mirno vest si boš ohranil vedno. Ali nekaj družega je, kar me skrbi, in — to je tvoja mati. Dobro znaš, da te mati kot jedinega otroka, ki ga je nama ljubi Bog dal, bolj ljubi, kakor svoje lastno življenje. Ločitev od tebe jej bo težavna. Da bi jej prevelike žalosti in skrbi ne delal, povedal jej še nisem nič, da boš moral po svetu iti; ali zdaj, ko mi si ti sam svojo željo razodel, nočem samo tvoje prošnje izpolniti, nego tudi mater hočem pregovoriti, da privóli v tvoje popotovanje. Ako ohraniš, kakor domá, tako tudi na ptujem svoje srcé vsake pregrehe in se s čisto, mirno vestjó, ki je največja sreča vsacemu človeku, vrneš zopet domóv k svojim

staršem, potlej, ljubi moj Peter, ne bode nama nikoli žal, da sva ti tvojo željo izpolnila in te po svetu poslala.

A predno zapustiš hišo svojih staršev, dati ti hočem še nekoliko naukov, ki te naj vodijo po vseh tvojih potih, ter te ravno tako nepokvarjenega zopet nazaj pripeljejo v naročje tvojih staršev, kakor jih boš zapustil. Ti nauki, ki ti jih bom dal v popotno torbico, nauki so, ki sem jih izkusil jaz sam. Ako si tak, da jih boš izpolnoval, potem si varen, in gotovo najdeš svojo časno in večno srečo.“

Oče so svoj govor končali. Peter živo ganen, obljubi očetu, da hoče vse njihove besede in nauke izpolnovati in se vselej in povsod natančno po njih ravnati. To obljubivši, poljubi očetu roko ter odide iz njihove sobe.

* * *

Od tega dné je bilo pri Oréšniku vse nekako živo v hiši. Mati in dve švéljki ste imele dokaj dela, da bi Petru pripravile potrebno perílo in vse, česar potrebuje na pot. Predno je preteklo štirnajst dni, bil je Peter z vsem potrebnim bogato preskrbljen in pripravljen, da se loči od svojih staršev. Zna se, da so mati bitko jokali, ko jim je oče Oréšnik povedal sinovo željo, a bili so tudi pametna in razumna žena, ter so se kmalu strinjali s tem, kar je bilo móžu po volji.

Da-si ta dogodba ni bila nič novega, raznesla se je vendar prav hitro po vsem Jelénjem. Dobri in razumni ljudjé so se s Petrovo naméro popol-

nem skladali ter rekli, da drugače tudi ne more biti, nego da gre mlad fant po svetu in si nabira skušenj za svoje prihodnje življenje; a vse drugače so si mislili kratkovidneži, in ravno ti so imeli mnogo govoriti. Mislili so si: „Čimu je treba fantu po svetu hoditi; kdor po svetu hodi, malo prihrani. Peter toliko že zna, da bo v domačem trgu lahko izhajal, ako bo varčen in bo pridno delal.“ Razven teh so bili pa še tudi drugi, posebno starikave ženíce, ki so druga drugej na uho šeptale: „Ahá, tu se vidi, kam pes taco moli! Gospod, učenjak hoče biti; to se zná, da se mu pri nas v to nobena priložnost ne ponuja, ker smo zgolj navadni, priprosti ljudjé. Nu, pa je že takó; jabolko ne pade nikoli daleč od drevesa! Njegov oče ni bil niti za las boljši, in le pogledjte ga, kako viha zdaj nos, kakor bi bil Bog si ga znaj kdo, in vendar ni nič družega nego — priprost klobučar.“

To in še več tacega se je govorilo po trgu dan na dan. Ali pri Oréšniku se niso brigali za take govorice, nego delali in pripravljali so, česar je bilo Petru potreba za srečen odhód. Oče Oréšnik so postali nekako bolj resnôbni, kakor so bili drugkrat, a temu se ni čuditi, ako se pomisli, da so jeli prevdarjati, kako težkó jim bode utrpeli pridnih in delavnih rok njihovega sina Petra; tudi mati so imeli vedno objokane oči, a pri vsem tem je šlo vsakdanje delo po svojem navadnem potu. Videti pa je bilo, da je ves ta prigodek Petru samemu najglobokeje segel v srcé, česar bi si človek skoraj misliti ne mogel. Njegovi občutki so

bili razdeljeni. Najpred veselje, da je že takó blizu svojih gorečih željá, a potem zopet žalost, ko je pomislil, da se mu bode treba ločiti od njegovih ljubih, že precej priletnih staršev, ki so ga vedno takó radi imeli. Pomislil je tudi na ločitev od svojih dobrih továrišev in znancev, kakor tudi na ločitev od presrečnega rôdnega kraja, kjer je njegova zibelka tekla, in kjer je slišal prve najsladkejše domače glasove. Večkrat se je spominjal prigovora, ki ga je tolikokrat slišal v šoli: Povsod dobro, a domá najboljše. Vse to je pač neprijetno delovalo na njegovo srcé. Kdor se je samo jedenkrat poslavljal v svojem življenji od ljubih staršev, prijateljev in znancev, od pre-milega rôdnega kraja in se podajal na daljni pot, temu so gotovo znani britki občutki, ki jih je imel Peter v tem trenutku. Resnôba priletnega očeta, objokane oči preljube matere, prijetna domača dolina s svojimi naravnimi lepotijami, cerkev z belim zvonikom in s prijetno ubranimi zvonovi, domače goré, reke in potoki, vse to ga je navdajalo z britko otožnostjo in milo se mu je storilo, kadar koli je pomislil, da se mu bo treba ločiti od staršev in domovine ter se podati med tuje, neznane mu ljudi. Ali njegova želja videti široki daljni svet, tuje navade in tuje šege, bila je močnejša, in — takó je ostal pri svojem sklepu.

Vedno bolj se je bližal dan njegovemu odhodu. Necega dné po okončanem vsakdanjem delu ga pokličejo oče v svojo sobo. Videti jim je bilo, da

se boré z notranjimi čutili svojega srcá. Naposled se vendar premagajo in mu rekó:

„Ljubi Peter! Poklical sem te, da ti dam obljubljene nauke, ki zadevajo tvojo časno in večno srečo. Obljubil si mi že naprej, da jih bodeš spolnoval in se natanko ravnal po njih.

Prva in glavna skrb ti bodi, da boš imel Bogá vedno pred očmi in lahko ti bo prenašati vse nadloge in težave človeškega življenja. V ta namen utrjuj in jači svoje teló, da ti ne onemaga. Človeku ni mogoče zmirom v slasti in izobilji živeti, mnogokrat ga tlači tudi pomanjkanje; zato je treba, da si oprezen, ter se ne vdaš mehkužnosti. Kaj bi bilo z rokodelci, ako bi se vdali samopašnemu in nasladnemu življenju?

Bodi zméren in trezen! utrgaj si časi tudi kako veselje, ter tako samega sebe zatajaj. Z zatajevanjem samega sebe človek najlože brzdá strasti in poželjenja.

Kadar ti kaka stvar po tvojih zmožnostih ne bode šla hitro in dobro izpod rok, ne omagaj! Vztrájaj in zaupaj v Bogá; on vse na dobro obrne. Nikoli se pa ne zanašaj preveč na svoje lastne močí; kajti stoji zapisano v sv. pismu: „Moli in delaj!“ in zopet „delaj in moli!“ Kadar koli začinjaš kako delo, prosi Boga za njegovo pomoč, ker brez božjega blagoslova nima delo pravega vspeha.

Nikar si ne išči pravice z lažmi in zvijačami; kajti lažnjivcu se ne le nič ne verjame, nego tudi vsem ljudém se pristudi.

Vse obračaj modro in pravično; nikoli ne daj strásti nad seboj gospodaríti; sramuj se zlih del, ljubi pravico, kakor beli dan; tega ti ne bode nikoli žal.

Ne prenaqljuy se v govorjenji; rajši govori vselej premišljeno; nepremišljena beseda je leteča strela, ki lahko rani, a nazaj se ne dá poklicati.

Bodi vselej odkrit v govorjenji. Nikdar ne govori drugače, nego li misliš. Odkrito srcé vsa-cemu, in še posebno mladim rokodelčičem najlepše pristojí.

Pázi se napuha in ošabnosti, ako hočeš kdaj srečen biti, ker napuhu je padec za petáma. Kdor visoko leta, nizko sede.

Bodi pokoren vsem, kateri ti dobro želé; nepokorščina človeka rine v hudobnost in večno pogubo.

Ne pozabi nikoli Bogá, ki ti je od rójstvenega do denašnjega dné toliko dobrot skazal, in ti jih še vedno skazuje. Vsacega jutra se mu ponižno pokloni in pozdravi ga s pobožno juterno molitevjo, a zvečera predno greš spat, zahvali se mu za izkazane ti darí, ter ga prosi novih moči in varstva. Kratka večerna molitev in čista vest dajete človeku najslajši počitek, bodi-si, da leží tudi na golej slami ali trdej zemlji.

Ob nedeljah in praznicih, kakor tudi ob družih priložnostih hodi rad v cerkev in bodi s spodobno pobožnostjo pri sv. maši in besedi božjej ter si prizadevaj, da boš ves čas svojega popotovanja živel po nauku Kristovem ter se po njem tudi ravnal.

Cerkev je naša mati, in kje drugej, ako ne pri njej smo v najboljšem zavetju in varstvu.

Bodi pošten in zvest tudi v najmanjših stvaréh. Krivičen denar nikoli ne tekne in te pripravi ob vso čast in poštenje.

Dobro kdor ima imé

Po vsem svetu iti smé.

Obnašaj se povsod spodobno, varuj se slabih družb, iger in pijančevanja, bodi varčen in ponižen ter si prizadevaj, da boš vedno živel in se ravnal takó, kakor si po svojej zdravej pameti najpopolnejšega človeka misliti moreš.

Kakor na duši, tako bodi tudi v svojem vnanjem vedno čist in spodoben. Ljudjé večkrat sodijo človeka po njegovej vnanjej podobi, da-si ne veljá prigovor, ki pravi: „Obleka dela človeka.“

Bodi prijazen in uljuden z vsacim človekom, kolikor ti to tvoja pamet dopušča; kadar si izbiraš prijatelje bodi strog in izbiričen ter ne zaupaj vsacemu, ki se ti laská in prilizuje. Krivo spoznanje prijateljev nam le prevečkrat grení najslajše ure v življenji.

To bi bili glavni nauki, ki ti jih dajem v popotno torbico, da živiš in se ravnaš po njih ves čas svojega življenja. A še druga pravila imam, ki ti jih pokladam na srcé, predno se ločiš iz domače hiše. Ta pravila so: Spolnuj natančno vse državljanske postave in ukaze, spoštuj duhovsko in svetno gosposko. Bodi miroljuben in spravljív, in povsod boš našel dobrih, pravih prijateljev. Najbolj ti pa priporočam, da si delaven

in priden. Pridnost in trdno zaupanje v Bogá ste največji dolžnosti, ki ju ima vsak človek, ako želi, da si pridobí srečno in veselo prihodnost.

In tako, ljubi Peter, povedal sem ti vse, kar sem jaz kot rokodelčič na svojem popotovanji skušal in si nabral. Vsi ti nauki naj ti bodo celívno mazilo za vsako rano, ki zadene tvoje še nepokvarjeno srcé v nevarnih valovih tvojega popotovanja. Imej te nauke vedno pred očmi in spominjaj se očeta, ki ti jih je dal pred tvojim odhodom iz domače hiše. In takó potuj srečno ter se vrni zopet zdrav in vesel na duši in na telesu v naročje svojih staršev, ki te bodo v duhu spremljevali po vseh tvojih potih.

* * *

Nebó je bilo čisto kakor ribje oko, niti najmanjšega oblačka ni bilo videti na njem, ko je Peter stopil iz hiše svojih staršev. Oblečen je bil v sivo popotno obleko, za klobukom je imel kitico (šopek) dehtéčih cvetic, ki si jih je natrgal v domačem vrtu, a čez rami mu je visela lična úsnjata torbica, ki je bila polna najboljšega bréšna. Oče mu dadó palico v roko; bila je še tista palica, ki je tudi očeta spremljevala po širocem, daljnem svetu, ter ga zopet zvestó pripeljala nazaj v domovino. „Nú, vzémi palico,“ rečejo oče Oréšnik z zamòklim glasom in s solzami v očéh, „ta palica ti bodi zvesti továriš; da-si je iz priprostega lesá, vendar je spremljevala mene po vseh mojih potih in mi je bila najboljši in najzvestejši prijatelj na

mojem popotovanji po tujih deželah. Glej, ravno ta palica mi je bila v podporo, kadar sem bil truden od težavne hoje; peljala me je varno po temnih gozdih in preko potokov, in če mi je pretíla nevarnost, vselej mi je pomagala iz krempljev sovražnikovih. Tudi tebe naj spremlja, tudi tebe naj varuje in te zopet zdravega in veselega pripelje v odprto naročje tvojih staršev. In tako idi zdaj moj sin — — z Bógom!“

Mati so stali ob stráni očetovej ter so si v eno mér trli solzne oči z belim zástorom. „Piši nam, prav pogosto nam piši, preljubo moje dete, kako se ti godí in kako tuji ljudjé s teboj ravnajo.“ To rekši, vlije se jim ploha solz iz oči, padejo Petru okoli vratú in ga poljubujejo, kakor bi se jima bilo za vselej razločiti. Peter tolaži žalostno mater in jim obéta, da se kmalu zopet vrne domóv in se potem nikoli več ne loči od hiše. Mati se naposled utolažijo, podajo mu rokó, obljubivši mu, da bodo vedno molili zanj, zatorej naj le srečno popotuje. Konečno mu še zaznamovajo s posebno pobožnostjo križ na čelo, ki je gotovo najlepše znamenje materinega blagoslova.

Veža je bila polna ljudi; bili so to Petrovi prijatelji in vrstniki njegovih mladih let, domači posli, pa tudi sosedje in sosede, ki so Petra že kakor otroka radi imeli in ga spoštovali. Vsem se je pri tej ločitvi okó solzilo in videti jim je bilo, da tudi njim težkó dé pri tej ločitvi.

Na hôlmcu ne daleč od Oréšnikove hiše je stala župljanska (farna) cerkev, obdana z belimi

hišami in zelenim drevjem. S hólmea doli sta hitela dva že precej postárana možá naravnost proti Oréšniku. Bila sta gospod župnik in domači gosp. učitelj. Oče Oréšnik in Peter sta jima šla naproti.

„Nisva si mogla kaj,“ rečejo gospod župnik, „da bi ne obiskala še jedenkrat našega pridnega Petra, predno odide iz naše župovíne (fare) v daljni tuji svet, ter bi ne vzela tudi midva slovó od njega.“

Gospod župnik in učitelj sta bila že stara možá s snegobelimi lasmi in obče spoštovana. Če je bil že poprej v Oréšnikovej veži zeló ganljív trenotek, bil je zdaj ta trenotek nekako slovesen, ko sta pristopila častitljiva starčka v družbo nazočih. Vsi so se odkrili in nihče se ni upal niti besedice izpregovoriti, da bi ne motil grobne tišine, ki je nastala v tem hipu, ko so stopili gospod župnik v vežo.

„Ti nas tedaj zapustiš, ljubi moj Peter,“ začnó gospod župnik, „da se podaš v tuje kraje med tuje ljudstvo ter se takó doviješ do ónega znanja, ki je potrebno vsacemu rokodelcu. Nočem ti dajati še jaz posebnih naukov, ker znam, da si jih že mnogo prejel od očeta in matere, katera zapuščaš. Samo to te prosim, ljubi moj, ne pozabi Bogá nikoli. Bog je dober. On daje solncu sijati na pravične in krivične, polju roditi dobrim in slabim; a vse, kar kdo storí, pride do njega, da plačuje ali kaznuje po zaslužku. Obvari si tedaj mirno in čisto vest, kajti pekóča vest je strahovita čut človeku v nádriji, moréča vsako veselje na

svetu in prestvarjajoča tudi najmanjše nadloge v peklenko življenje. Bodi vedno moder in ponižen, kakor si bil domá ter pómni, da niti čast niti bogastvo, niti učenost človeka ne osrēči; le čednost nam daje pravo srečo. Čednost z nami živí in z nami gré tudi na ón kraj groba. In takó te blagoslavljam, ljubi Peter, upajoč, da ne bodeš na sramoto svojim staršem, ki te prisrčno ljubijo. Ne zabi naukov, ki si jih slišal od mene, bodi-si v šoli ali v cerkvi, vsi ti nauki bodo le na tvojo srečo.“

Zdaj razprostréjo častitljiv duhovnik svoji suhi roki nad Petrovo glavo; vsi nazoči pokleknejo in pobožni starček moli s krepkim glasom naslednje besede:

„Ljubi oče nebeški! Zopet se loči jedna dobra in krotka ovčica iz moje meni izročene črede, da gre v široki daljni svet ter se uči spoznovati veselje in trpljenje, sladkost in grenkôbo kratkega človeškega življenja. K svojemu popotovanju potrebuje pred vsem drugim tvojega sv. blagoslova. Dodeli jej svojo pomoč, da ne zaíde na kriva pota ter da loči dobro od hudega in hodi vedno po ónem jedino pravem potu svete krepósti in tebi dopadljivega življenja. Zaukaži svojim svetim angeljem, da spremljajo in vodijo nepokvarjenega mladeniča po vseh njegovih potih, ter ga pripelejo zopet s čisto in nedolžno vestjó nazaj v naročje njegovih staršev, prijateljev in znancev, da jim dela veselje in tolažbo!“

„Amen!“ pristavijo klečijoči, katerim je bilo videti, da so živo ganeni župnikovih besed.

Zdaj se Peter vzdigne, poljubi pobožnemu starčku roko, vzame slovó od učitelja, zahvalivši se mu za vse lepe nauke, ki jih je prejel od njega v šoli, ter podá rokó vsem nazočim, prosèč jih, da bi ga ohranili vedno v dobrem spominu; potem stopi še jedenkrat k svojim staršem, poljubi in pritisne jih tako tesno k sebi, kakor bi se vse to godilo zadnjikrat v njegovem življenji. Vse se joka, vse ihti. Mati hité v hišo ter vpijejo: „O ti ljubo moje dete, ti moje jedino veselje, kam greš od mene?“ Tudi oče se jokajo in gredó za materjo v hišo.

Petru je hotelo v tem trenutku srcé počiti od britkosti. Naglo zgrabi palico, reče še jedenkrat: „z Bógom! Ostanite zdravi!“ stopi čez vežni prag in odide iz domače hiše. Daleč je bilo še slišati glasno ihtenje očeta in matere.

DRUGO POGLAVJE.

V prostej božjej naravi.

Peter se je komaj iztrgal iz rok svojih staršev. Zdaj, ko je bil sam, zdaj mu je bilo nekoliko laže pri srci, in ko so se mu solzé iz oči curkoma vlile po licih, čutil se je nekako svobodnejšega in veselejšega. To se zná, da se na ločitev spominjati ni smél, moral jo je pozabiti, ako je hotel, da si ustavi plôho solzá, ki mu je iz oči pritekla.

Bil je prekrasen dan in pot ga je peljal preko zelenih travnikov, rumenega polja in cvetočih vrtov; človeku se je zdelo, kakor da bi te naravne lepote njegovo hrepenenje po potovanji še bolj hotele v njegovem srci vzbuditi in povzdigniti. Bilo je nekako v sredi meseca majnika, po senožetih so pisane cvetíce otresale biserno roso, nežne glavíce ponosno dvigáje, da bi se ogrevale v svitlih žarkih rumenega solnca, ki je že precej visoko stalo na sinjem nébesu. Kos, že davno zletévši iz grmovja, pel je svojo staro pesen in tisoč drugih veselih ptičkov prepevalo mu je in ga pozdravljalo po cvetočih livadah. Zdrav pomladanjski zrak mu je vèl naproti, vse je bilo veselo, vse kakor novič oživljêno. Komu bi pač pri tacem dnevu ne bilo dobro pri srci? In kdor še vrhu tega popotuje z blagoslovom dobrih in ljubeznjivih staršev, s polno torbico bréšna in s polnim mošnjičkom, kar je glavna stvar pri vsacem popotniku, s čisto in nedolžno vestjó, temu je gotovo narava božja najkrasnejši vrt, podoben raj, v katerem so živeli naši prvi starši. In če bi tudi kaka žalost grenila človeku nedolžno veselje, hitro se mora zgubiti, kakor megla, kadar solnce s svojimi zlatorumenimi žarki posije vanjo ter jo raztêpe na vse strani, da naredí prostor sladkej radosti.

Peter je popotoval globoko zamišljen vedno dalje od svojega rôdnega kraja ter je opazoval, kako se kraj za krajem izpreminja. Prijetne podobe poljedelske pridnosti so izginile popolnem izpred njegovih oči in bil je v velikem jélovem

gozdu, ki je tem gostejši in temnejši postajal, kolikor bolj je naš popotnik v njegovo sredino prihajal. Solnce, visoko na nebu, zeló je pripékalo, in pač je bil Peter zelenega gozda vesel, ki mu je pred pekôčimi solnčnimi žarki prijetno senco delal.

Nekako v sredo gozda dospevši, po katerem so se različni potje sèm ter tja križali, ugledal je skozi zeleno smrečevje velik kos zidú. Bilo je belo znamenje, katero so pobožni kmetje iz bližnje okolice tu sèm postavili. Na desno od znamenja je žuborel hladen potoček, ki je s svojim glasnim žuborenjem motil sveto gozdno tišino. „Ne mudí se mi nikamor,“ mislil si je Peter, „in zeló sem že truden; tukaj lahko malo odpočijem, prav prijeten in pripraven kraj je za to.“ Komaj to izreče, že je ležal pod zeleno smreko na obilem, mehkem mahu, ki je na široko okoli njega zemljo pokrival. Zdaj pritegne torbico k sebi, vzame iz nje kolač belega kruha in kosec sira, kar mu je oboje prav dobro dišalo. Potem stopi k potoku, zajame s klobukom hladne vode, in kosilo je bilo gotovo. Še nikoli mu ni bila nobena jed v toliko slast, kakor danes v prostej naravi božjej.

Ako nisi še nikoli, dragi bralec, občutil ónega dobrodejnega in prijetnega hladíla, ki nam ga dajejo košata drevesa, kadar vročina hudo pritiska, poglej ti pač ne zamerim, ako želiš, da bi ti jaz to nekoliko bolj razjasnil. Misli si drevo s širocimi, košatimi vejami, na katerih je na mirijade zelenega iglovja ali pa zelenega listja, ki je od rume-nih solčnih žarkov prekrasno obrobjeno. Pod no-

gami imaš zelenožametasto rakno (tepih) razgrneno, po katerem raste praprot z lepo nazobčenimi listki, podobnimi najumeteljnejšim arabeskam. Nad teboj je razpeto modro nebo v svojej najlepšej čistoči, h kateremu puhté drevesa kakor v zahvalni dar svojo prijetno vonjavo. In če zjutraj ali zvečera tu sèm prideš, kadar tihi mir kraljuje v zraku, slišal bodeš prijetno vbrano petje, ki ga iz grmov in izpod vej drobé na tvoja ušesa krilate ptice pevke, oznanujoč vsemogočnost stvarnikovo. In če vse to gledaš in poslušáš, srcé ti poskakuje od veselja in te spodbuja, da tudi ti zapój pesen zahvalnico svojemu stvarniku jednako krilatim pevcem, ki so posedli po zelenih vejah košatih dreves. In če še dèhteča pérla, ravno v svojem najlepšem cvetji, iz svojih majhnih belih cvetkov diha najsladkejšo vonjavo, napolnjen je ves zrak s prijetno dišavo. Dalje, kadar vidiš bister potoček, ki se vije kakor srebrn pas po cvetočih livadah, ko se nebó, drevje in cvetje odséva v njegovej bistri vodi, in njegovi valovi žuboreč daleč na okoli pozdravljajo na desno in levo ob svojem bregu rastoče cvetíce, kdo se ne čuti takrat srečnega, kakor v ónih preblaženih otročjih letih, ko smo še sedeli domá v hiši poleg svoje preljube matere in poslušali nedolžne in prijetne pripovedke iz njenih sladkih ust? Tu skače brzonogi zajec, ondu gre s ponosnim korakom zala srna s svojimi mladimi, ondu zopet pleza urna veverica od veje do veje. In če stopiš v veličastne gozdne prostore ravno takrat, kadar je solnce najvišje, čudil se boš svetej tihoti in mirú, ki tukaj

kraljuje. Razven kake lehke sapice ali kacega studenca, ki žuborí izpod sive skale, ne čuješ ničesar, kar bi vznemirjalo to čarobno tišino in vse te opominja, da stopaj tiho in previdno, da ne motiš svetega mirú.

Iz te slabe podobe lahko posnameš óna naravna čuda, ki nam jih daje gozd ob kakem prijetnem dnevu cvetočega meseca maja. Tako podobo je imel zdaj Peter pred seboj. Ni se nam torej čuditi, da mu je srcé vzkipélo v svetih čutilih, ter je rekel sam v sebi, da je to najlepši dan v njegovem dosedanem in znabiti tudi prihodnjem življenji. Mi mu ne zavidamo te njegove sreče, pustimo ga, naj uživa svoje veselje, naj uživa svoj zémeljski raj!

Še so pihljale lahke, hladilne sapice okoli našega Petra; v tem hipu se mu vsili spanec, vleže se v mehko mahovino in kmalu se ziblje v sladkih sanjah. Da-si je bil truden in vspehan, vendar mu ni bilo dolzega spanja, ker veselo petje mu zadoní na ušesa. Bila je stara popotna pesen, ki jo je pel vesel popotni rokodelčič, katerega je tudi pot tu sèm nanesla. Pel je:

Popotnik pridem čez goró
 Od dóma vzal sem že slovó,
 In kamor se okó ozré,
 Povsod se mi nov svet odprè.
 Tud' tukaj solnce hodi v króg,
 Dolino vidim, hrib in log;
 Pa solnce naše bolj bliščí,
 In hrib naš lepši zelení.

Tud' tu cvetó cvetíčice,
 Po njih šumé čebelice;
 Pa naših rož je lepši cvét,
 Čebelic naših slajši med.
 Skoz mesta hodim in vasí,
 Povsod drugač se govori;
 Jaz tuje nikogar ne poznam,
 In sred' ljudi povsod sem sam.

Dežela ljuba kje ležiš,
 Ki jezik moj mi govoriš,
 Kjer znanci moji še živé,
 Prijatli moji v grobih spé?
 Zdihujem, vprašam vedno: kjé?
 Prijatli k vam želí srcé.
 Perot imeti si želim,
 Da k vam domóv, ko ptič zletim.

Peter se prebudí, mane si oči, ter vidi pred seboj čvrstega mladeniča srednje starosti, kateremu se je takój poznalo, da ni nihče drug, nego kak popotni rokodelčič. „Ohó“, reče mu ta veselo se smijoč in Petru roko podavši, „gotovo nihče drug nego moj popotni továriš! Odkod ste in kam idete, ako vas smem nagovoriti?“

„Odkod? — iz dóma! Kam? — v široki svet, da tudi jaz poskusim kot rokodelčič svojo srečo“, odgovorí Peter ter se vsede na óno mesto, kjer je ravnokar prav sladko spal.

„Nu, takój sem si mislil, da ste še novinec, ker svétite se še, kakor novo kovani denar. — A

kakó daleč ste se danes namenili, in kakšnega rokodelstva ste se izučili?“

„Danes bi rad do Orlovca, kjer mislim prenočiti; kar se pa mojega rokodelstva tiče, sem klobučar.“

„Kaj? klobučar ste! — Nu, to me veseli, potlej sva si kuma (botra).“

„Kuma, kako to?“ vpraša Peter.

„I nu, ali ne znate prislovice, ki pravi: Klobučar in črevljjar kuma. Vrabcí na strehi so jo že davno pozabili, in vam bi bilo to kaj novega! Nu, temu bodi kakor mu drago, mene le veseli, da najdem svoje vrste človeka; velicega razločka med nama ni, vi ste gospodár glavi, a jaz nogam — pak mirna Bosna! Ako vam je všeč, ponudim se vam za továriša, ker tudi jaz sem namenjen danes do Orlovca, kjer bi rad dela poiskal.“

Peter, spomnivši se očetovih besed, ni hotel takój prijateljstva sklepati z novim továrišem, nego poznati ga je hotel poprej. Da bi se pa to črevljarskemu rokodelčiču ne zdelo preveč čudno, začel je Peter razgovor ž njim nekako tako-le:

„Vi ste tedaj rokodelčič črevljarskega obrta, kakor ste mi ravno poprej rekli?“

„Dà, črevljjar sem, ali bóri podplátnik, — recite mi takó ali onako, vse jedno mi je.“

Peter se je k tem besedam svojega šaljivega továriša smijal, a potem se še dalje ž njim razgovarjal o tem in ónem, iz česar se je kmalu prepričal, da ima dobrega, poštenega in odkrito-

srčnega človeka pred seboj. Vse te lepe lastnosti so mu bile videti tudi na licu. Ne pomišlja se več dolgo, nego naravnost podá tujcu roko in mu reče:

„Pač me veseli, da sem tako hitro našel popotnega továriša sebi; Bog dal, da bi tudi dalje še skupaj popotovala in ne samo do Orlovca, kamor bova, ako se ne motim, prav kmalu dospéla.“

„Rad vam verjamem, da bi me imeli radi še dalje na svojem popotovanji, in tudi meni bi bila vaša družba všeč, ali po pravici vam povem, da jaz vse drugače mislim nego li vi. Jaz sem že celih 6 tednov na nogah, in toliko časa brez dela in brez zaslužka pohajkovati, to ni, da bi rekel prijetno. Le počakite, kadar bote vi toliko časa na nogah, kakor sem jaz, potlej se tudi vam hoja omrzí in radi si bote poiskali dela. Neprestano popotovati iz jednega kraja v drugega, brez dela in brez zaslužka, to pripravi rokodelčiča ne le ob vso obleko, perilo in denarje, nego tudi ob vso čast in poštenje, kajti bodi-si, da je rokodelčič še tako poštena duša, vendar si ljudjé mislijo, da je le kak postopač, malopridnež ali vlačugar.“

„Jaz sem svoje popotovanje še le danes pričel in zató si ne morem dela že v najbližnjem kraji iskati, ker bi rad poprej nekoliko svetá obhodil,“ reče Peter z zamôlklim glasom in bilo mu je videti, kakor da bi ga bile besede njegovega továriša nekoliko razžalile. Črevljar tega ni zapazil in je rekel dalje: „Prav takó; mlademu človeku je treba nekoliko svetá obhoditi, ker po svetu človek marsikaj vidi in se tudi marsikaj naučí, a kolikor več

človek dobrega zná, toliko bolje za njega. A toliko vam moram povedati, da dolgo popotovanje brez dela ne donáša nobene koristi; kolikor poprej dobite kako delo, toliko bolje za vas. Tujega hruha vi še niste jedli, da vam bode poprej dišal, treba je, da ga kmalu načnete in se privadite njegovega okusa.“

Iz teh pametnih besed je Peter spoznal, da je njegov tovariš vsega spoštovanja vreden. Kmalu se je sprijaznil ž njim in popotovala sta skupaj, kakor bi se bila že dolgo poprej poznala. Tovariš mu je pripovedoval vesele in žalostne dogodke iz svojega popotvanjskega življenja. Rekel mu je med drugim, da je na Štirnškem domá in se imenuje Jože Košutnik ter je bil ves čas takó srečen, da si je ohranil čisto vest, zdravo teló in veselo srcé. Celih 15 let že hodi po svetu ter je v tem času poskusil mnogo veselja, a tudi mnogo nadlog in britkosti. Ker je pa njegovo življenje bilo takó vravnano, da je veselje in sladkosti užival v pravej méri, križev in težav se pa ni bal, zato je s svojim stanom popolnem zadovoljen in vedno dobre volje. Zna se, da so k temu največ pripomogle lepe lastnosti, ki jih je po svojej dobri materi podedoval. Da-si ljudjé teh njegovih lastnosti niso vselej tako cenili, kakor zaslužijo, ni se brigal mnogo zató, kajti delal in ravnal se je le po tem, kar mu je njegova čista vest velevala.

Med tacimi razgovori prideta naša popotnika iz omenjenega gozda in tu se jima odprè prekrasen razgled. Še nekaj stopinj in bila sta v velicem, prijaznem trgu, katerega so obdajale prijetne gorice,

nasajene z zelenimi vinogradi. Bil je trg Orlovec, do katerega sta se bila za danes namenila. Iz cerkvenega zvonika zapoje ravno „zdrava Marija“ po večernem mraku, ko stopita naša popotnika s klobukom v roci v prijazni trg ter pozdravita tržane. Prva skrb jima je bila, da si poiščeta primernega prenočišča. Rumeno solnce je zatonilo za gorami in pobralo poslednje žarke, da razgrne potem črno temó po vsej zemlji ter se tako zvrši dan in trudno teló počíne od težkega dela. Luna se prikaže in razlije svitlobo po prijaznem Orlovcu in nebrojnost svitlih zvezdic zalesketá gori na nebesnem oboku. Noč je, lepa sijajna noč, ki je razgrnila svoj plašč čez prijetni Orlovec, da zaziblje k sladkemu počitku njegove prebivalce, katerih število se je to noč pomnožilo za dva dobra in poštena človeka.

TRETJE POGLAVJE.

Prva služba.

Solnce je bilo že davno izza visocih gor, razliváje svoje svitle, vse ogrevajoče žarke po hribih in dolinah, da Peter čuti, kakor bi ga bil nekdo v spanji močno porukal. Ko odprè oči, vidi pred sabo továriša Franceta, ki se mu smeje in reče:

„O vi grdi zalezuh! Ali ne bote vstali iz svojega gnezda? Solnce je že visoko in v tem, da ste vi sladko spali, iskal sem si jaz dela, in sem

ga tudi našel! Ravnajte se po mojem zgledu, kum; bodite pridni in skrbni, ter kmalu dobite tudi vi dela svojemu rokodelstvu. Prazno pohajkovanje po daljnih deželah ne donese nobenega dobička, a tudi ste vi še premladi, da bi hodili križem svetá.“

Peter še nekoliko pretegne svoje zaspane ude, potem vstane ter v tem, ko se napravlja, reče svojemu tovarišu:

„Rad vas hočem slušati in samo nekoliko dni še popotovati, to se zná, ako v tem času svojemu rokodelstvu primérnega dela ne najdem. Nam klobučarjem se ne dobí delo v vsakem majhenem kraji, kakor vam črevljarjem in drugim rokodelcem, ki ste potrúbnejši od nas. Tudi bi jaz rad svojo srečo najpred v kakem manjšem in še le pozneje v kakem večjem mestu poskušal, ker za veliko mesto se še ne čutim dovolj zmožnega.“

„To so lepe lastnosti, ki jih moram hvaliti,“ reče Francé in mu potrka na rami. „Ali zdaj le urno, rad bi vas nekaj časa še spremil, ker mi je v to moj gospodar privolil. Težkó mi je, da vas moram tako hitro zapustiti, ko sva se komaj spoznala. Pa je že takó na svetu. Spoznati in ločiti se, to je osoda vsacega človeka, posebno nas rokodelčičev. In kdo zna, ako se v kratkem času zopet ne vidiva?“

„Danes tukaj, jutri tam,
 Drugi kraji, druga mesta!
 Če nam všeč ni tu, drugám
 Urno nas popelje cesta.“

Tako poje slovenski pesnik in te vrstice so kakor nalašč narejene nam potujočim rokodelčičem. Zatorej bi bilo nespametno žalovati ob ločitvi; ako se zopet kdaj vidiva, potlej se ne bova tako hitro razločila, kaj ne, prijatelj?"

Petru so se vsipale debele solzé iz oči; ganiilo ga je zvesto srcé njegovega továriša. „Bog dal, da bi le kmalu zopet skupaj prišla,“ reče Peter, „jaz vas imam takó prisrčno rad, in nič družega ne želim, nego to, da bi nama ta denašnja ločitev prav kratka bila.“

Ko plačata, kar sta zatrošila v gostilnici, poslovita se od krčmarja in gresta na pot. Po poti je dal Francé Košutnik še marsikak lep nauk našemu Petru za popotnico.

Dospevši do križpoti, kjer je stalo čedno zidano znamenje, obstojita, ker tu se jima je bilo razločiti. Podala sta si roki, drug družemu srečo želèč, in — šla sta potem vsak po drugej strani.

„Nu, zdaj sem zopet sam,“ vzdihne Peter, in neka globoka otožnost se mu je polastila srcá. Bilo mu je kakor včeraj, ko je šel iz dóma. Skoraj da bi človek rekel, da se je njegova vroča želja do popotovanja že nekoliko ohladila in se mu vnela želja prebivati v družinskih krogih med ljudmi, kakor je storil ravnokar njegov prijatelj Košutnik. Ali vedna menjáva prijetnih in neznanih mu krajev vzbudila mu je zopet prejšno veselje in dobro voljo.

Vse to je trajalo nekaj dni. Ko je pa začelo šolnce z vsacim dnevom bolj pripékati, bilo

je tudi njegovo popotovanje tem težavnejše. V krčmo je le poredkoma stopil, k večjemu takrat, kadar je hotel kaj gorkega jésti, ali pa, če ga je noč zatekla, in mu je bilo treba prenočiti. Kadar je bil žejen, pil je najrajše hladno in čisto vodo iz kakega studenca ali potoka, kjer je tudi najrajše posedal, da se mu truplo nekoliko odpočije.

Necega dne, ko je bilo nebo s črnimi oblaki prepreženo in se je pripravljalo k deževnemu vremenu, pride Peter v majheno pa prijazno mestice, ki je ležalo ob znožji visocih gorá. Takój pri vhodu sreča množico ljudi, ki so šli dva po dva v lepej vrsti, spremljajoč mrliča na pokopališče. Peter se odkrije in stopi s klobukom v roci ob desno stran ceste. Naposled se tudi on pridruži k zadnjej vrsti in stopa polagoma do pokopališča. Tu zagleda ubogo ženo bledega obraza v najlepših letih njene dôbe, ki je stala pri grobu umršega jej možá ter je bitko jokala. Ob njenej strani ste stali dve hčerki, ki se niste dale utolažiti, nego vpile ste in klicale dobrega očeta, čegar krsto (trugo) so ravnokar položili v grob. Ta žalostni prigodek je šinil Petru po mozgu in kostéh. Ko so se bili ljudje že nekoliko razšli, stopil je do cerkovnika, ki je ne daleč od njega stal, in ga je vprašal, kdo je bil mož, katerega so ravnokar izročili materi zemlji.

„To je bil klobučar Mlakar,“ odgovori cerkovnik, „mož, kakoršnih se malo najde po svetu, spoštovan od vseh, ki so ga poznali; zato je pa tudi imel toliko pogrebcev, kakor malokdo iz na-

šega mesta. Bil je vedno zdrav in čvrst, le zadnje dni je nekoliko bolehal ter prav na nagloma umrl. Je že takó na svetu; kadar bije človeku zadnja ura njegovemu življenju, takrat ne pomaga nič, mora iti iz tega svetá. Najbolj se mi smili uboga vdova, ki ima, kakor vidite, dve hčeri, ter se ne vé, kako se jim bo zdaj godilo, ko so zgubili očeta in ž njim tudi gospodarja, ki je s težavnim delom sebi in družini kruha služil.“

„Ali nima vdova nobenega pomagača na katerega bi se smela zanesti, in kdo je nadomestoval njenega možá za časa njegove bolezni!“ vpraša Peter radovedno.

„Žena ima sicer pomagača in vodníka klobučarskemu obrtu, ki je bil z rajncim možem v nekakem daljnem rodu, in ta bi tudi delo lahko prevzel, ker vse to dobro razumé,“ reče jezиковi cerkovnik, „ako bi ne bil lenuh prve vrste, ki rajše pijančuje, igra in kegljá, nego da bi domá bil in delal. Žena bi ga bila že davno rada zapodila, ako bi bila mogla kacega družega sposobnega človeka dobiti, ki bi bil vodstvo pri klobučariji prevzel.“

„Kako bi pač bilo,“ misli si Peter, „ako bi se jaz v službo k zapuščenej vdovi ponudil; znabiti da me je previdnost božja ravno zaradi tega tu sèm pripeljala, ker se mi tu najboljša priložnost ponuja. Bog mi je priča, da bi si na vso moč prizadeval rokodelstvo zapuščene vdove povzdigniti in zopet v najboljši red spraviti.“

Ne vem, ali je imel Peter navado, da je svoje misli na glas izražoval, ali je pa bil cerkov-

nik takó prebrisan, da je notranja človeška čutila in misli takój poznal, temu bodi kakor mu drago, samo toliko povém, da je cerkovnik prijel Petra za roko, peljal ga nekoliko v stran in mu rekel:

„Ali niste vi znabiti klobučarsk rokodelčič? Ako ste, nu potlej je vaša sveta dolžnost, da pomagata zapuščenej vdovi in njenim sirotam ter delate nato, da jim obrtnija, ki je do sih dob dobro stala, ne razpade.“ Ko je Peter pritrdil tem besedam, pelje ga cerkovnik po končanem mrtvaškem opravilu takój v mesto in naravnost v hišo Mlakarjeve vdove. Predno je preteklo nekoliko ur, lahko je Peter rekel, da je že okusil tuji kruh in našel svojo prvo službo.

* * *

Dobrih šest tednov je minulo, odkar je Peter pri vdovi Mlakarici klobučarsko delo prevzel. Mlakarica je bila izvrstna, blaga žena, ki je storila vse, da bi ohranila gospodarstvo v ónem dobrem stanu, v kakeršnem je bilo za življenja njenega možá. Njene lepe lastnosti so jej pridobile spoštovanje vseh, ki so jo poznali; zató jej je tudi vsak želel srečo in najboljši vspeh pri nadaljevanji njenega obrta. V hiši vdove Mlakarice je bil najlepši red, snažnost in čistoča povsod, kamor je človek pogledal. Nje hčerki ste bile lepo in v strahu božjem izrejene, a tudi posli so se morali strogo po božjih in cerkvenih zapovedih ravnati. Zna se, da se Peter temu ni čudil, ker je domá

pri njegovih starših vladal tudi red in strah božji v hiši, ter je bil vsemu temu navajen.

Prejšni pomagáč in daljni sorodnik rajncemu gospodarju Mlakarju je moral takój od hiše, ko je Peter službo nastopil in vodstvo v delarnici prevzel. Takó je bil zdaj Peter častna osoba v hiši, katerega so morali delovci in posli ubogati in se po njegovih zaukazih ravnati. To je bila pač za Petra velika čast, ako pomislimo, da je bila to njegova prva služba, in da je bil Peter še zeló mlad in neskušen, ker iz hiše svojih staršev ni bil poprej še nikjer po svetu, najmanje pa kje pri tujih ljudéh. A njegova prijaznost in uljudnost pridobile ste mu kmalu spoštovanje in zaupanje vsacega, kdor ga je videl neumôrno delati od ranega jutra do poznega večera. Pridnega delovca imajo povsod radi, vsak ga časti in spoštuje, in tako je bilo z našim Petrom, povsod je bil v dobrem imenu, kar je gotovo najboljše za vsacega mladega človeka.

Posebno pa je vdova Mlakarica pridnega Petra zeló cenila in spoštovala; mislila si je, da je to človek, katerega jej je Bog ravno o pravem času v hišo dal, kajti brez njega bi pač ne bila mogla rokodelstva svojega rajncega moža nadaljevati. Tudi stari cerkovnik, ki je Petra v hišo pripeljal, ponašal se je večkrat s tem, da je Mlakeričino blagostanje tako dobro napredovalo. Rekel je: „Da se premoženje vdove Mlakarice vedno bolj in bolj pomnožuje, k temu sem največ jaz pripomogel; ako bi mene ne bilo, ki sem Petra v hišo pripeljal, že davno bi bilo vse razpalo.“

A najbolj si je čestital Peter sam, ter se je prav pogostoma Bogú zahvaljeval, da ga je tako hitro pripeljal v tak kraj, kjer je popolnem zadovoljen in srečen.

Necega dne pride listonoša k Petru v delarnico in mu podá list iz njegovega rojstnega kraja.

V listu je stalo, da sta oče in mati zdrava ter se zeló veselita Petrove sreče in zadovoljnosti, katero jima je bil Peter naznanil, brž ko je svojo prvo službo nastopil. „Vsak poprašuje — stalo je dalje v pismu — kako se ti godí in vsak ti od srca čestita k tvojej zdanjej sreči. Novega se v našem kraji po tvojem odhodu ni nič zgodilo, kar bi te zanimalo“ — in tako je bilo pismo le kratko, izvzemši velicega števila čestitk in srčnih pozdravov od njegovih prijateljev, znancev in továrišev, katerih je bila malo ne jedna cela stran v pismu napisana.

Ko je Peter list svojih staršev dva, — trikrat prebral, poljubil ga in na svoje srcé pritisnil, zagledal je na tleh listek, ki mu je bil pri odvijanju lista brž ko ne na tla padel. Hitro ga pobere ter takój spozná, da je to lastnoročno pisanje častitljivega starčka, gospoda župnika. Ko listek odvijje, bile so v njem naslednje besede:

„Ljubi Peter!

Za tvoj pozdrav, ki mi ga si v pismu na svoje dobre starše priložil, bodi ti moja pristrčna hvala. Da se ti dobro godí ter si zadovoljen, ta vesela novica ni samo tvojih staršev, prijateljev

in znancev, nego tudi mene tvojega dušnega pastirja zeló razveselila. Vidiš, ljubi moj, tako skrbi Bog za dobre in poštene mladeniče in ti si bil tak ves čas, kar te jaz poznam. Samo to te prosim, da se varuješ greha, ki je največje zlô na svetu. Varuj se posebno hudobnih továrišev, ako želiš, da boš imel Bogá prijatelja in vodnika. Tvoja sreča še ni stanovita, Bog te znabiti le skuša, zatorej varuj se, da se Bogu ne zamériš. Mojega blagoslova in moje molitve za tvojo časno in večno srečo bodi si zagotovljen; ne pozabi pa tudi ti nikoli, da bi se vsak dan ne priporočal dobremu Bogú v nebesih, ki toliko zate skrbi, kakor sam lahko vidiš in spoznaš. Spomni se večkrat v molitvi tudi svojih ljubih staršev in vseh, ki te poznajo in so ti v življenji kdaj kaj dobrega storili; a ne pozabi tudi svojih sovražnikov, ako jih imaš, saj znaš, da nam je naš izveličar sam rekel zanje moliti. Spomni se večkrat pa tudi mene in spolnuj nauke, ki sem ti jih dal, ko si bil še otrok, pa tudi pozneje pri vsakej ugodnej priložnosti, bodi-si že v šoli ali v cerkvi, posebno pa pri tvojem odhodu iz doma v nazočnosti tvojih že precej priletnih staršev in mojih dragih župljanov (faranov).

In tako sklenem, ljubi moj, svoj listek s prisrčno željo, da bi bil Bog s tabo ves čas tvojega življenja. To ti želi tvoj

dušni prijatelj in učitelj

Ožbald Virk,

župnik.“

Vsaka teh besed je še dolgo odmevala v Petrovem srci in ga spodbujalo k molitvi in bogoljubnemu življenju. Nekako ves preživljen in okrepečan, prijel je zopet za delo.

ČETIRTO POGLAVJE.

Zaupaj, a glédi komu.

V hišo Mlakarjeve vdove je k delovcem prihajal vsak teden po končanem opravilu sosedov pomagáč, katerega so delovci zaradi njegove vedne dobre volje in šaljivosti posebno radi imeli v svojej sredi. Bil je to usnjarsk pomočnik Jakob Ruvač, kacih 30—40 let star človek. Da-si je bil komaj pol leta v tem kraji, poznal ga je vendar že vsak otrok, ker je povsod kamor koli je prišel, šale in burke uganjal. Posebno ob nedeljah je rad v krčme zahajal, kjer je s svojimi továriši, malopridnimi rokodelčiči, po ves dan sedel in pijančeval. Zna se, da ob taci priložnostih se je večkrat s kacim továrišem tudi spoprijel, in prišlo je časi do krvavega ruvanja. Miroljubnosti, te lepe lastnosti Jakob Ruvač poznal ni.

Kdor je tega človeka in njegove razmere natančneje poznal, ta se ga je pridno izogibal in se le malo ž njim pečal. Jakob Ruvač je bil pa tudi drugače še posebno čuden človek; znal je gladko govoriti in se vsacemu dobríkati, zató je pa tudi

imel kmalu precejšno število prijateljev okoli sebe. Obhodil je mnogo svetá, najpred je bil dljé časa na morji, potem pri vojacih, in ko je od vojaščine izstopil, učil se je še le usnjarstva. Imel je izvrsten spomin, in je govoril šest jezikov. Mnogo je znal povedati iz zgodovine in zemljepisja, ter bi si bil gotovo obče spoštovanje in veljavo pridobil, ako bi bil imel vrhu tega še óne lepe lastnosti, ki jih nравnost in poštenje zahteva. Ali žalibog, teh lepih čednosti Jakob ni imel, bil je nepošten, pokvarjen in hudoben človek, kakeršnega bomo v našej povesti kmalu natančneje poznali.

Ker je Jakob, kakor sem že zgoraj omenil, mnogo znal in po svetu tudi mnogo izkusil, zato se je to, kar je v družbi svojim továrišem pripovedoval, marsikomu dopadlo, posebno našemu Petru, ki je še malo svetá prehodil in si je vsacega človeka poštenega mislil. Tudi je bilo Petru največ do tega, da bi to, kar se je v šoli naučil, pomnóžil in oplemenitil s tem, kar bo po svetu videl in slišal. Zato si je Jakob s svojimi znанostmi pri Petru nekako spoštovanje pridobil, ki je bilo tem večje, kolikor bolj se je Peter ž njim družil in mu je Jakob to in óno razkladal.

Neke sobote popóldne, ko je iz belega zvonika delopust odzvonilo, sedelo je na kamenitej klopi zunaj pred Mlakaričino hišo več rokodelčičev, med njimi, to se zna, tudi usnjarski pomagáč Jakob, ki je svojim radovednim továrišem razlagal različne stvari s tako živo besedo, da so se njegovej zgovornosti vsi čudili. Pripovedoval jim je

med drugim tudi to, kako so se različna rokodelstva začela, ter je pri tej razpravi pokazal tako zvedenost in tak spomin, da bi celó kacemu zgodovinopiscu sramote ne delal.

„Rokodelstva in rokodelske zádruge,“ pripovedoval je Jakob, „bile so v prejšnih časih mnogo večje važnosti nego li so dandanes, in vsa óna spredstva in óne pravice, ki jih uživajo dandanes le še nekatera rokodelstva, niso nič druzega nego senca njihove nekdanje veljave, pomenljivosti in časti. Država je imela v njih zdatno podporo, zató jim je podeljevala mnogo svobode in pravic. Tako na priliko so imela poprejšna rokodelstva svoja lastna pravila in postave, vdeleževala so se pri državnih in občinskih upravah, ter so imela pri občnih državnih zborih svoj sedež in svoj glas. To vse je bilo v ónih dobrih starih časih, ko je še stal prigovor: Rokodelstvo imá zlato dno. — Za časa službovanja, ko državni knezi še niso imeli nobenih ali pa prav malo vojakov, so rokodelske zádruge (cehi) postavile svojo lastno vojno moč na noge, katero so iz svojih lastnih pripomočkov zdrževale in je imela ta namén, da je mesta in trge do njihovih mej varovala pred sovražnikom. Te rokodelske skupščine ali zádruge so se imenovale cehi, pri trgovcih pa bratovščine, ki so bile osnovane po zgledu rokodelskih društev, katera so že za časa rimskih cesarjev v Rimu bila sestavljena iz tacih rokodelcev, ki so zaradi svoje splošne koristi pri tedanjem ljudstvu več spoštovanja uživali nego li drugi manj važni in potrebni obrtniki.

„Pa je že takó na tem svetu, da ljudjé, ki se do kake časti in občne veljave popnejo, potem radi predaleč segajo ter si vedno večjih pravic in večje svobode želé. Bogatini in prevzetniki so se prepirali v zborih ter cepíli v stranke takó, da niso mogli ničesa dobrega ukréniti. Da bi se take nepostavnosti in razpôri koj v korenini zatrli, moralo se je marsikaj preurediti, kar je bilo posebno rokodelskim in kupčijskim društvom na veliko kvaro. Odvzela se jim je njihova politična veljavnost, mnoge svobodščine in pravice, ki so si jih bili gledé svojih zaslug za občno in državno korist iz cesarskih rok pridobili. Jedino kar jim je še ostalo, bilo je privoljenje ónih večjidel nespametnih obrédov pri njihovih vsakoletnih rokodelskih opravilih, ki so se pa tudi začeli izgubljevati, čim bolj se je začelo bližati sedanje stoletje, v katerej se nam je začela razcvétati zlata svoboda.

„Glejte, vse tako vam je bilo do 1860. leta, dokler ni bila oklicana nova postava, katera je prekucnila stare navade in razvade rokodelstvu in obrtu. Do omenjenega leta so imeli cehi svoje posebne pravice, po katerih je mogel kdo postati rokodelsk učenec, pomagáč in naposled mojster. A vsemu temu je bilo konec, ko je presvitli cesar 20. dné meseca decembra 1859. l. izdal postavo o svobodi obrta in od te dôbe so popolnem prenehale poprejšne cehovske pravice. Ta postava je stopila v veljavo 1. dné maja meseca 1860. l. in ž njo je podeljena posebna dobrota ne samo mojstrom, kateri so do tega dné svoja rokodelstva

izvrševali, nego tudi nam rokodelskim pomagáčem, pa tudi rokodelskim učencem in njihovim staršem. S to postavo so rokodelstva in obrti prosti in vedno več jih bo začelo na svojo roko delati, kar je za nas rokodelčiče posebne važnosti. Ceh je bil dober samo za slabe glave in počasne delovce; svobodno rokodelstvo in obrtnijstvo pa je velika pomoč prebrisanim glavam in izurjenim delovcem, kakor smo dandanes mi, ki smo se mnogo več učili nego li naši predniki. S to postavo so padli okovi, kateri so oklepali obrtski stan, ter ni treba več pridnemu delovcu čakati leta in leta, da začnè delo na svojo roko; pa tudi nevošljivi mojster mu ne more več zaprèk delati, da bi ne mogel sam mojster postati. Rokodelski pomagáči niso več sužnji svojemu mojstru in tudi niso več navezani na njegovo družino. Vsak lahko dela in se zabava po svoje ter se mu ni treba zató bati sitnega mojstra in njegove zoprne gospodinje. Sicer so začeli nekateri mračnjaki zbirati se v posebna društva, katerim katoliška rokodelska društva pravijo, ali kdo izmed nas omikanih bi pristopil k tacemu društvu? Komaj smo se iznebili jednega jarma, in zdaj naj bi tiščali pod družega? Mi rokodelčiči nismo več óni stari nevedni pomagáči, ki so leta in leta delali tlako sebičnim mojstrom, nego mi smo se že nekaj učili, dosti smo si ogledali svetá, ter nam ni treba váruhov niti teh niti ónih.“ —

Takó je znal malopridni Jakob svojim továrišem govoriti; ni čuda tedaj, da je njegova

zgovornost našega vedoželjnega in še neskušenega Petra tako preslepila, da je rad v njegovej družbi sedel in naposled še celó njegov najboljši in najzvestejši prijatelj bil. Ta prijateljska zveza se Petrovej gospodinji nikakor ni dopala, a to zaradi tega ne, ker je razven dobrih Jakobovih sposobnosti in njegovih duševnih zmožnosti poznala tudi njegovo slabo stran, njegove slabe lastnosti in pregrehe. Zato se je po pravici bala, da bi ta hudoben tovariš ne pokvaril dobrega in poštenega Petra, ki je z najlepšimi lastnostmi prišel v njeno hišo. Necega dné ga je poklicala k sebi v hišo in ga je prosila s povzdignjenima rokama, naj se ne druži več z malopridnim tovarišem Jakobom, marveč naj se ga izogiblje, kolikor in kadar le more. „Bila sem do sih dob,“ rekla mu je poštena Mlakarica, „z vami popolnem zadovoljna in moram pripoznati, da se je moj obrt od ónega dné, odkar ste vi pri meni, močno zboljšal in tudi kupčija prav dobro napreduje. Za vse to moram biti le vam hvaležna, ker s svojim izvrstnim delom mojo kupčijo tako dobro pospešujete; zato je pa tudi moja dolžnost, da vas svarim pred nevarnostjo, ki vam pretí v vsakej družbi s sosedovim tovarišem Jakobom. Vi imate še čisto, nedolžno in nepokvarjeno srcé, bodite tedaj previdni, da si ga ne oskrunite v družbi popačenih tovarišev. Hudoben tovariš je največje zlô za nedolžnega človeka. Do zdaj ste bili še vedno pametni, delovni in pridni ter z vsemi ónimi čednostmi obdani, ki so pravi kinč poštenemu in dobremu človeku.

Ali bi ne bila pač velika škoda za vas takó plemenitega mladega človeka, ako vam bi strup hudobne tovarišije oskrnil dušo in srcé ter vas bi pripravil ob mir vestí. Dokler imate nedolžno in mirno vest, dotlej ste srečni in je dobro za vas, ali gorjé vam, kadar vam bo začela vest očítati to, kar ste zagrešili. Nočem vam na drobno naštevati, zakaj vam prijateljstvo z Jakobom odsvetujem in tega menda tudi ne bote zahtevali od mene; ako bi pa ravno želeli, da vam povem, zakaj se mi sosedov Jakob ne dopade in zakaj se za vas toliko bojim, kadar vas vidim v njegovej družbi, nu potlej tudi to rada storim, in razkrila vam bodem vso grdobo, slabosti in grde lastnosti vašega továriša Jakoba, da-si ni moja navada nikoli bila kacega človeka obrekovati ali kaj slabega o njem govoriti.“

Peter je bil pri teh besedah svoje dobre gospodinje nekako neprijetno zadet in videti mu je bilo, da mu ti opomini niso bili všeč; a to zaradi tega, ker ni mogel razuméti, zakaj bi se izogibal usnjarskega rokodelčiča Jakoba, kateri mu nikoli nič žalega storil ni. Obljubil je pa vendar gospodinja, da hoče njeno željo izpolniti in se varovati, da ne pride v nobeno dotiko več s tacim človekom, katerega ona iz opravičenih vzrokov spoštovati ne more.

PETO POGLAVJE.

Zaspáni ponedéljek.

Obče pripoznana in obžalovanja vredna resnica je, da je človeško srcé mnogo bolj k slabemu nego li k dobremu nagnjeno, bodi-si, da je priložnost k temu tudi majhena in neznatna, bodi-si, da so glavni nagibi človeškega srcá še tako dobri in plemeniti. To žalostno resnico nam potrjuje Peter sam, ki je imel najboljšo vzrejo domá pri svojih starših, ki je bil pobožen in bogaboječ, ki je imel vse óne lepe čednosti, ki so kinč vsacemu poštenemu mladeniču, a vendar je, kakor bomo kmalu slišali, zašél na kriva pota, ki peljejo človeka v nesrečo in pogubo. Takó plemenit in bogoljuben mladenič, kakeršen je bil Peter pri odhodu od svojih ljubih staršev, pozabil je vendar vse óne lepe opomine in nauke, ki jih je prejel od svojega skrbnega očeta in matere, pozabil je nauke častitljivega gospoda župnika, pozabil na vse, kar je lepo in plemenito. A človek, ki je Petra tako naglo predelal, ni bil nihče drug, nego usnjarski rokodelčič Jakob, ki je znal sicer sladko govoriti, a vsaka njegova beseda je bila strup nedolžnim in nepokvarjenim mladeničem, kakeršen je bil do zdaj še naš Peter. Iz začetka si je Peter prizadeval, da bi ustregel svojej gospodinji in bi ne prišel v nobeno dotiko z Jakobom več, ali vse

to ni dolgo trajalo, in njegova prijateljska zveza s hudobnim tovarišem je bila v najskrajnem času še trdnejša nego li poprej. Ko je namreč Jakob čutil mlačnost in nekako odljudnost Petrovo do sebe ter je opazil, da se ga izogiblje, prizadejal si je hudobnež tembolj, da je s svojim prilizovanjem in hinavščino dobrega Petra zopet k sebi privabil. To prizadevanje hudobnega tovariša ni bilo brez vspeha in Petrova gospodinja ni imela nobenega pripomočka več, da bi to prijateljsko zvezo med dobrim Petrom in njegovim hudobnim tovarišem razdrla ali vsaj nekoliko omejila.

Od sih dob se je Petrovo obnašanje in njegovo življenje sploh čudovito izpremenilo. Poprej, ko ni imel še nobenega vzroka, da bi svoja dejanja komu prikrival, bil je vedno odkritosrčen in se je tudi rad razgovarjal z domačimi, a zdaj je bil resnoben, malobeseden, molčèč in polhen skrivnosti, ter je časi po ves dan sedel pri svojem delu, da ni niti najmanjše prijazne besedice izpregovoril ne z gospodinjo ne z njenima hčerama, dà — še celó s svojimi tovariši ne. Bilo mu je videti, kakor da bi mu bilo vse veselje iz srcá minulo in mu vse okoli njega omrzélo. Samo z večera po okončanem delu, ko se je bližala ura, da se snide s tovarišem Jakobom, povrnilo se mu je življenje v lice in ko je odhajal po večerji iz hiše, brala se mu je óna veselost in zadovoljnost z obraza, kakor takrat, ko je stopil v svojo prvo službo.

Bilo je neke nedelje popóludne, da pride Jakob v Petrovo čumnato, ko je ta ravno iz neke

knjige bral, ter ga povabi, naj bi se šel ž njim sprehajati.

„Dan je takó lep in krasen, kakor ga že dljé časa nismo imeli, in pač bi bil neumen, ako bi ves popóludne tičal v svojej pusteji čumnati,“ reče zapeljivec v Petrovo sobo stopivši. Peter položi knjigo na stran in bilo mu je videti, da mu samota v njegovej čumnati ni ravno po godu. Jakob to vidèč, nadaljuje: „Tudi sem že izdelal načrt za denašnji popóludne ter mislim, da ti bo všeč, ker moja posebna skrb je bila, da bi le tebi pripravil obilo veselja.“

Tiho se splazita iz samotne čumnate po stopnicah doli in Peter se je skrbno izogibal, da bi ga nihče izmed domačih ne ugledal, posebno pa gospodinja ne. To je bila vést, ki ga je opominjevala, da je na slabem potu, ako se podá z Jakobom v njegovo družbo. Prva stopnja v slabo tovarišijo je najnevárnejša; kdor prvo stori, ta je že na tem, da stori tudi drugo in tretjo. Tako je bilo tudi z našim Petrom, in kmalu bomo videli, koliko britkosti mu je naredilo veselje, katero mu je njegov hudobni prijatelj obetal.

Ko sta bila zunaj mesta in sta šla po pokošenih travnikih, reče Jakob svojemu továrišu Petru:

„Poslušaj me Peter, naj ti povém, kar sem ti povedati obljubil, kadar bova imela mesto za hrbtom. Spominjal se boš še gotovo, kar sem ti že tolikokrat dejal, da to ne kaže pravega fanta, kdor si ne privošči časi kake vesele ure v svojem

življenji. Danes smo, jutri nas ni, a veselje ostane še tudi potem na sveti, ko nas več ne bo. Zakaj bi torej ne uživali veselja? Resnobno in samotno življenje se dopada le tacemu, ki se je že vsemu veselju tega svetá odpovedal, a nikakor ne tacemu, ki ima srcé na pravem mestu in take dušévne zmožnosti, kakor jih imaš ravno ti. In če se pomisli: ti si še le začel živeti; komaj si stopil čez prag domače hiše, in že misliš delati pokoro; ali te ni sram tacega življenja? Glej, jaz sem se danes nekaj izmislil, kar ti bode gotovo všeč, ter boš z mojim povabilom tudi gotovo zadovoljen. V Lipovici je danes cerkveni shod, in ravno tjá sem se namenil s teboj; ondu najdeva silno množico kmečkega in gosposkega svetá, zna se, da tudi veselih fantov manjkalo ne bo, fantov, ki so zdravega uma in židane volje, da boš imel gotovo veselje nad njimi. Ako se ti še ni priraslo srcé in duh na tvojo samotno in zaduhlo čumnato zgoraj pod streho, in še nisi popolnem zatrl v sebi ónih sladkih občutkov, ki jih ima vsak zdrav in vesel človek v sebi, kadar sliši gôdbo in veselo petje, ter gleda, kako veselo se pleše in kegljá pri vrčku dobre pive ali pa pri kozarcu dobrega vina, potlej mislim, da mi boš vedno hvaležen za óni trenotek, ko sém stopil danes k tebi v čumnato in te povabil s seboj v veselo družbo, da uživaš veselje in življenje naših továrišev iz vseh stanov rokodelstva.“

Peter, katerega je njegov továriš Jakob že vsega na svojej strani imèl, ni se branil temu va-

bilu. Šla sta tedaj skupaj in bila sta za dobre pol ure v veselej družbi razuzdanih rokodelčičev in drugih veselih fantov, kateri so ju, posebno pa usnjarskega Jakoba z gromovitim veseljem v svojo sredo sprejeli.

Peter zarudí, ko ugleda to divje razsajanje, vsakovrstne neumnosti in šale svojih novih továrišev, ki mu so od vseh strani roke podajali, pozdravljali ga in hvalili, da se vendar jedenkrat njihovega veselega življenja vdeležuje. Vsacega izobraženega človeka, ki bi bil videl nespodobnosti, ki so se tu godile, moralo bi biti sram, da je nazoč v takej družbi in posluša pogovore, ki se ne prístujejo nobenemu človeku, najmanj pa mladeničem v najlepšem cvetji njihove dôbe. Zató je bilo Petru takój videti, da ne najde v tej tovarišiji ónega veselja, kakor ga ima njegov brezbožni továriš Jakob. Dà, še celó nek notranji glas mu veluje, da bi zanj najboljše bilo, ako se takój zgubi iz toliko nesramne druhali. Ali Peter ni imel dovolj poguma, da bi storil še o pravem času, k čemur ga je njegova dobra vest opominjevala. Njegov zapeljivec pa je tudi takój zapazil ta notranji dušni boj svojega zapeljanega prijatelja in zato si je vse prizadejal, da bi ga pripravil v boljšo voljo. Opominjal je surove továriše na to, da je treba držati red in dostojnost, ter je pazil strogo, da se ni godilo kaj tacega, kar bi ne ugajalo njegovemu še ne popolnem zapeljanemu továrišu Petru. To so bile dobro in s prevdarkom razpoložene mreže, da bi se ubogi Peter, ki ni še

imel nobenih skušenj, toliko poprej vjel vanje. In takó je tudi bilo. Peter se je polagoma privadil vesele družbe, in ko je začela preobila opojna pijača tudi v njegovej glavi vréti, bil je kmalu jeden najveselejših izmed razgrajajočih továrišev ter pripravljen k vsemu, kar je ta druhal počela.

Na kegljišči naj bi se začelo proščenje, takó so si mislili ti razgrajachi. Brž po dokončanej popóldanskej službi božjej začelo se je kegljati, in tu ni bilo veselju ne konca ne kraja. Vse je vpilo in vriščalo, kakor da bi bilo vse obnorelo. Kegljji so padali, rokodelčiči vpili in razgrajali, da je daleč na okoli gromelo. Peter, ki ni bil še nobene igre vajen, je iz začetka le gledal, ali kmalu so ga pregovorili továriši, da je tudi on začel kroglo metati. Mnogo smeha je bilo iz začetka, ker je Peter, pri kegljanji še zeló nevkreten, kroglo vedno le ob stran metal. Pozneje se mu je posrécilo, da je tudi on po naključji nekoliko kegljev podrl ter nekoliko denarja z mize pograbil. To mu je bilo v spodbudo, da je tem pridnejše igral. Naposled ga je še celó jezilo, da se je bližal večer, ki bo napravil konec veselej igri, katera se mu je v kratkem času tako zeló prikupila.

Ko se je zmračilo, začél se je v bližnej krčmi ples. In Peter tudi tu ni zaostajal za svojimi továriši; kakor se je hitro navadil kegljati, takó je tudi pri plesu pokazal kmalu svojo spretnost ter vedno večje veselje za take in jednake zabave.

Da-si nikakor ne očitamo mladini, ako se vdeležuje veselih iger in poštenih zabav, vendar moramo tukaj opómneti, da je Peter vedno bolj in bolj pozabljal lepih naukov ter se tem globokeje potapljal v pregrehe in razuzdano življenje.

Ko so se veseli fantini plesa že naveličali, vsede se jih nekoliko skupaj, da si v razgovorih in petji ostali del noči prikrajšajo. Zna se, da jim vina in ola (pive) ni primanjkovalo, a naravni nasledek vsega tega je bil, da se je dozdanje veselje izpremenilo v vpitje in surovost, ter se je pozabilo na vse, kar se tiče sramožljive in blage nrave po božjih in človeških postavah, na katerih sloní vsa človeška združba. Tudi Peter se je obnašal po zgledu svojih tovarišev, — dokaz, kako naglo požene pregreha v človeškem srci in kako hitro se razširja, ako se še tako majhna kal zasedí vanj.

Njegova denašnja nevgnanost in razuzdanost pa ni ostala brez neprijetnih nasledkov. Od preobite, nenavadne in raznovrstne pijače, od vročine in tobakovega dima, kakor tudi od divjega in neprestanega vpitja začelo se mu je v glavi vrteti. Napala ga je taka slabost, kakeršne se še nikoli spominjal ni. Vse, kar je bilo v sobi: skrinje, stoli, mize, klopi, kozarci, steklenice, sveče, — vse se mu je zdelo, kakor da bi plesalo pred njegovimi očmi. Bilo mu je takó slabo, da je že skoraj na smrt mislil. Gotovo bi se bil zaradi svojega denašnjega pregreška kesal, ako bi bil v tem trenutku zmožen le količkaj pametnega misliti.

Naposled onemore ter se zgrudi pod mizo kakor je bil dolg in širok. Továriši se mu strašno zakrohotalo, ter ga pusté ležati pod mizo, kamor je bil padel.

Ko se čez dljé časa prebudi in okoli sebe pogleda, zeló se zavzame, vidéč, da leži v hlevu na starej, umazanej slami. To mu je bilo dosti, da se je včerajšnega dogodka živo spominjal, kar mu je njegovo slabo vest še bolj obudílo. Sram ga je bilo, in njegovo sinočnje obnašanje mu je težílo srcé. A pri vsem tem ni bilo videti solzé v njegovih očéh, ki bi mu bila olajšala srcé; čast in poštenje, ki ju je prinesel iz doma, ti dve lepi čednosti, bile ste zgubljeni.

Ko je bil Peter v tacih dušnih britkosti, odpró se hlevna vrata in sosedov Jakob se prikaže. „Nu, kako si?“ vpraša ga prijazno se smijoč, ter mu v roko seže. „Ali ti je že kaj boljše? Mene je že res skrbelo, ko sem videl, da si takó bléd, posebno pa nekako ves zmešan in vrtoglav. Veš kaj, tega je le tvoje dosedanje tiho in mirno življenje krivo, ker nisi bil še ničesar privajen. Vse skupaj ni bilo družega nič, nego majhena dobra volja; — i nu, je že takó na tem svetu, da moramo vsako veselje poplačati s kako grenkôbo. Slabo ti je pa prišlo le od tistih par kapljic ôla, ki si jih preveč popil, in pa od tobaka, ki si ga prvič v svojem življenji kadil. To je, ljubi moj, šola, katero se vsak pravi rokodelčič izučiti mora; kadar se tudi ti vsemu temu privadiš, nu potlej bo vse dobro, — drugič, primaruha!

ne bo od tvoje slabosti ne duha ne sluha. I glej ga no, kako me debelo gledaš, kakor da bi ti kure kruh snedle? Menda vendar ne boš zaradi tega obupal, da si bil jedenkrat v svojem življenji prav židane volje in si za nekoliko ur svoje neumno filistrovanje na klin obesil?"

Peter, ki se je bil v tem iz slame vzdignil in si svojo obleko malo očedil, obrne se nejevoljen od svojega tovariša Jakoba. Ko ga pa ta neprenehoma poprašuje, zakaj je takó tih in molčéč, odgovori mu Peter z osôrnim glasom:

„Veš kaj? najljubše bi mi bilo, ako bi mogel včerajšni dan izbristati iz svojega življenja, tako težkó mi je pri srci, kadar koli se spomnim svoje lehkoumnosti. A vsemu temu si ti največ kriv, in ravno zato bi rad, da bi te ne bil nikoli videl in bi ne bil nikoli prijateljstva s teboj sklenil.“

„Čimú vse te litanije?“ zavrne ga Jakob, katerega so se bile Petrove besede vendar nekoliko prijele; „mar mi vendar ne boš zameril, ker sem ti dal svét, da bi jedenkrat iz svojega dolgočasnega življenja vsaj za nekoliko trenutkov stopil v družbo veselih fantov, mojih in svojih tovarišev?“

„Dà, dà, v družbo veselih fantov,“ odvrne mu Peter s poprejšno nejevoljo, „bolje bi bilo, ako bi rekel, da smo se osramotili in zaničevanje zaslužili od vsacega poštenega človeka! O kako sem vendar nesrečen, da sem bil v svojem življenji samo jedno uro tako slab in sem se dal od svoje lehkoumnosti tako daleč zapeljati!“

„Čenčarije!“ odgovori Jakob, ter se kot star hinavec zaničevalno zakrohotá; „ti si za jezuite kakor nalašč ustvarjen! Njim bi pač lahko v čast služil! — Hà, hà, hà! Ali je vendar kdo že kaj tacega slišal? Fantin se kesá, ker je kozarec ôla čez potrebo izpil, kakor kaka stara baba, ter se mrgodí, kakor da bi bil človeka ubil? Sram te bodi! saj si vendar že davno otroško srajco slekel, pa zaradi takih malenkosti toliko bedarij uganjaš.“

„Obžalujem te, da se tudi ti ne kesaš,“ odvrne mu Peter, ter se po čelu udari in z objokanimi očmi nadaljuje: „Moja čast, moje dobro imé, -- vse je zgubljeno. Kaj bodo ljudjé rekli, kaj si bo moja dobra gospodinja mislila, ki me je tako rada imela in me pazila, kakor bi bil njen otrok? Vse mesto bo s prstom za menoj kazalo in mi mojo pregreho očitalo.“

„Res je,“ reče Jakob, „ako bi vse mesto o tem kaj znalo, ali moja skrb je, da o celej dogodbi živ krst niti besedice ne izvé. A ti se uto-laži ter ti ne bodi žal, da si z nami sinoči nekoliko čez mero pil in si pri tej priložnosti svojo dobro voljo pokazal. Potrebno se mi pa vendar zdi, da ti malo razjasnim, kar so tvoje oči sinoči tako strašnega videle. Poslušaj me tedaj! Bili smo veseli in dobre volje, ter nismo nikogar raz-žalili; ker smo pa nekoliko več pili, kakor po navadi v celem tednu vidimo, postajali smo prezgo-daj zaspani, in — tu sèm v hlev so nas djali, ker v krčmi niso imeli dovolj postelj za nas vse. To

so tedaj vse óne strašne pregrehe, zaradi katerih ti zdaj toliko neumnosti uganjaš! A zdaj mi odkritosrčno povej, ali mar nisi bedák, da si zaradi tacih malenkosti toliko prizadevaš?“

„A odkod ti sèmkaj prideš, ako si tukaj pri meni spal?“ — vpraša Peter, ter na Jakobove besede globoko a vendar nekoliko mirnejše vzdahne.

„Nù, ker sem že poprej znal, da se boš ti tako po otročje obnašal, kakor da bi te bili pri tatvini hrušek zasáčili, zato sem tudi nekoliko poprej vstal in sem šel v krèmo, da prepovem govoriti kaj o naši sinočnej veselici. Rekel sem, da nikoli več ne pridemo sèm, ako se le količkaj izvé, da smo sinoči malo preveč rojili.“

„Ti zmirom govoriš, da nas je več tukaj prenočilo?“ vpraša Peter; a Jakob mu niti besedice ne reče nato, nego odprè vrata od hleva in zdaj še le ugleda Peter šest do osem svojih sinočnih továrišev, ki so na slami ležèč še vsi prav trdo spali.

„Bog daj,“ reče Peter natihoma sam v sebi, ko to druhal ugleda, — „da bi ljudjé, ki me poznajo, prav nič ne slišali o tem, kar se je sinoči godilo!“ Pri teh besedah podá Jakobu rokó v pomirjenje ter se mu zahvali za njegovo skrb in previdnost. „A zdaj grem naravnost domóv na svoje delo, ter svojo pošteno besedo zastavim, da se nikdar več ne bodem tako slabo obnašal.“

„Oho, ljubček moj, tako nas pa vendar ne bodeš zapustil,“ reče Jakob smijoč se, „to bi bil pač čuden rokodelčič, kateri si jednega dneva v

letu ne bi v počitek privoščil. Ne bodi vendar šleva in otrési se že jedenkrat svojih otročarij, ki ti branijo vsako veselje v cvetočih letih tvoje mladosti. Poslušaj me in pokaži se, da si vreden imenovan biti naš tovariš in prijatelj!“

Peter se nekaj časa brani, ali zgovorni Jakob ga naposled s svojimi zvijačami vendar nato pripravi, da se odloči z družbo pognati takó imenovani „zaspáni ponedéljek.“

Veselo vpijoč se vrnejo razuzdani fantini v krčmo, kjer se, kakor včeraj, posédejo okoli mize in zopet iz polnih vrčkov ôl (pivo) podirajo, da je bilo veselje. In — kar pri tacih priložnostih nikoli ne izostane — začelo se je napivati zdaj temu zdaj ónemu na zdravje, a naposled se je začelo še pobratinstvo, in tako se je Peter kmalu seznanil z vsemi navadami fantovskega življenja.

Ali vse to še ni bilo dosti. Denašnja zabava se ne sme tako mirno izvršiti, kakor včerajšna. Dva iz družbe, posebno surova in zabavljiva roko-delčiča, ki sta pri kvartanji precej denarja zgubila, začela sta se prepirati in drug družemu očitati goljufijo. Ta njuni prepir je postajal vedno hujši. Močna pijača je razvnéla njune živce, in kmalu sta se začela pretepati ter drug družemu zaganjati v lasé, da ostali tovariši niti znali niso zakaj in kakó?

Zna se, da so si Peter in drugi njegovi tovariši mnogo prizadejali, da bi mir naredili med razburjenima tovarišema, ali zamán! Pijana roko-delska pomagača nista hotela mirovati, nego še

bolj básna skočita drug v družega ter se bijeta z debelo pestjó, kakor da bi bila slepa. Nobeden si ne more obladati jeze ter tareta in drobita vse, kar jima pride pod roke. To strašno lomastenje in zabavljanje na ostale vrstnike, ki so ju hoteli miriti, razkači še druge tovariše in kmalu se prične splošni pretép v krčmi. Zdaj se ni več gledalo, kdo je kriv ali nekriv nastalega prepira, nego z grozècimi, povzdignjenimi pestmí se je mahalo na okrog, ne brinèč se, kam in koga da zadene. „Mirújte in ne delajte tacega hrupa, kakor da bi vsi obnoréli“, vpije Peter ter skoči zdaj tù zdaj tjà, da bi prestrégel kak udarec. Ali ravno to je bil še le pravi ogenj v streho. „Kdo je pa tebe najél, da nam boš nauke dajal, katerih nam ni treba,“ kriči drug pretepač nad pomirljivim Petrom, „vèn ž njim skozi vrata!“ Peter se potisne v kot ter mirno gleda od strani to besno divjanje pijanih rokodelčičev. Ali vendar, da-si je miroval ter se ni dalje več vmešaval med prepir in pretép, dobi tudi on nekaj, da se je ves čas svojega življenja spominjal „zaspánega ponedéljka.“

Jeden izmed razdraženih divjakov zagrabi težák kozarec, hotèč ga svojemu sovražniku zakačiti v glavo, ali roka se mu izpodmuzne in kozarec trešči v Petrovo glavo. Peter strašno zavpije ter se kakor mrtev na tla zgruzi. V prvem trenutku so res mislili, da je Peter dušo izpustil, zató ga odnesó v stransko sobo ter pokličejo zdravnika, naj bi ubozega Petra, ako mogoče zopet k življenju obudil.

Kakor bi odrezal, ohladí se pijanim pobalinom vroča kri ter jo tihotapsko drug za drugim pobrišejo iz krčme, a óne, ki so bili vzrok krvavemu pretepavanju, primejo žandarji ter jih odvedó v ječo, da prej mó zasluženó kazen.

Takó je bil končan „zaspáni ponedéljek“, ki je Petru, kakor bomo slišali dalje, toliko slabih nasledkov prinesel.

ŠESTO POGLAVJE.

Daljni nasledki lehkomišljenega življenja.

Tri tedne pozneje — bilo je v nedeljo predpóludne — vidimo Petra globoko zamišljenega iti iz cerkve proti dómu. Bil je bled in prepaden, kakor bolnik, ki vstane iz nevarne, hude bolezni. Ali, ker vemo, da Peter ni bil smrtno bolan, nego le hudo ranjen, zato tudi lahko uganemo, od kod mu so bleda, prepadena lica. Nosil je namreč še vedno obezано glavo in je tudi še potreboval zdravil za svojo rano.

Peter je dva dni ležal brez zavesten pri krčmarji v Lipovici. Še le tretji dan so ga pripeljali na z voli vpreženem vozu v hišo njegove gospodinje, vdove Mlakarice. Ko je ta slišala o nesrečnem dogodku, rada mu je postregla, da-si jej

je bilo zeló hudo pri srci, da je Peter njene opomine in njene lepe nauke tako lehkomišelnó preziral. Nadejala se je vendar še vedno, da se bode poboljšal in ga bo ta nesrečna dogodba izmodrila ter pripeljala zopet na pravi pot njegovega življenja. Pri vsem tem je pa bila dovolj pametna, da mu ni zdaj še ničesar očitala, nego tolažila ga je s tem, da se mu je nesreča le po naključji pripetila. Z ljubeznjivo pomočjo dobre in usmiljene gospodinje se je rana že toliko zacelila, da je Peter danes, tretjo nedeljo po ónem krvavem dogodku, že lahko v cerkev šel, ter se ondu Bogu v pobožnej molitvi zahvalil, da ga je otel gotove smrti.

Ali ravno zaradi te preljubeznjive postrežbe se je Peter svojega pregreška bolj sramoval, nego li da bi bil Bog zna kake litanije slišal iz ust svoje gospodinje, ali pa še celó da bi bil iz službe pognan. Spoznal je, da je kazni in zaničevanja a nikakeršne ljubezni vreden. Ta misel ga je vedno mučila, kadar koli se je spomnil na to sramotno dogodbo in je začel premišljovati, kako bi se s častjo izvlekel iz neprijetnega položája, kamor ga je njegova lehkomišelnost zapeljala.

V tacih mislih zavije Peter ravno za ogel neke hiše. Zdajci čuje za seboj korake in glas znanega mu človeka. Takój postoji za nekoliko trenutkov.

Ko se ozrè, z nejevoljo ugleda usnjarskega rokodelčiča Jakoba, ki je z veliko kitico cvetic za klobukom naravnost proti njemu mahal.

„Hè, da si mi zdrav! — ti oživljeni mrlič! Kako si? Kako je s tvojim zdravjem? Res ni lepó od tebe, da svojemu najboljšemu prijatelju niti besedice ne poročáš o sebi.“

„I, kaj bi ti poročal?“ odvrne mu hladnokrvno Peter, „vsaj znaš dobro, kje stanujem. Ali ni pač smešno, da ti mene, ki sem bolan, opozarjaš na najino prijateljstvo, katero ti, ki si zdrav, popolnem zanemarjaš?“

„Le počaj, ljubi moj, to je vse drugače! Ti dobro znaš, da jaz tvojej gospodinji nisem po volji, da-si ne vem in se tudi spómni ne morem, kdaj in kako sem se jej zameril. Baba se drži, kadar koli jo nagovorim, kakor da bi bil sam peklenšček iz pekla, ali pa vsaj največji hudobnež na tem svetu.“

„Ti pa vendar vse preostro sodiš,“ reče Peter Jakobu. „Moja gospodinja je res časi govorila in tudi grajala nesramno obnašanje in druge nespodobnosti rokodelskih pomaščev, a govorila in grajala je vselej le splošno, ter se ne morem spómni, da bi bila kdaj kako imé, posebno pa tvoje izgovorila.“

„Bè bè bè!“ odvrne mu Jakob, „kacega družega lahko za nos vodiš, ali mene ne, ki vso stvar bolje umejem, nego li ti. Tvoja gospodinja je prava kača, katera v mojih očéh niti najmanjšega zaupanja ne zasluži. Ako si odkritosrčen človek, moraš pripoznati, da govorim resnico; drugače pa, ali jo ti premalo poznaš, ali si pa farizejec, ki nalašč z gospodinjo v jeden rog

trobiš. Zakaj? nu, to ti sam najbolje znaš; da ti pa tvoje obnašanje ne gre prav iz srcá, to je tako gotovo, kakor gotovo se jaz Jakob Ruvač imenujem.

„Kar se mene tiče,“ odgovori žalostno Peter, moram ti odkritosrčno povedati, da je oboje laž. Meni je moja gospodinja že toliko dobrot skazala, da jej moram biti hvaležen, ter nikakor ne umejem, zakaj bi jo opravljal, ker je tudi drugače najboljša in najpridnejša gospodinja v celem kraji. Vse jo spoštuje in časti, ker je poštena in delovna žena. A jaz tudi ne smem pozabiti, da si pri njej svoj kruh služim.“

„Hà! hà! hà! zopet jedna neumnost več,“ smeje se Jakob, „govoriš, kakor da bi ti bil ves svet zaprt in samo Mlakarjeva hiša odprta! Zna se, žena je prilizljiva dosti, posebno — ako je človek ž njo sam. A za hrbtom, to jaz le predobro znam iz skušnje, ni odkritosrčna ter obrekuje poštenega človeka, kolikor le zna in more. Ona je že meni in tebi mnogo škodovala na dobrem imenu, česar nikakor ne moreš tajiti, ako si odkritosrčen proti meni.“

Omenili smo že, kako neprijetno je delovala dogodba v Lipovici na Petrovo srcé, in to še posebno gledé na prijazno postrežbo njegove gospodinje. Jakobove besede so ga v tem še bolj razvnele. Porodí se namreč v njegovej duši neka prevzetnost in častilakomnost, kakeršne poprej ni bilo v njem. „Jakob ima vendar le nekoliko prav,“ mislil si je zapeljani Peter, „ako je to sladko lice

moje gospodinje proti meni znabiti le hinavstvo, a njena ljubeznjiva postrežba samo zaradi tega, ker mojih rok potrebuje?! Meni se dozdeva, da mi je bila časi mnogo bolj neprijazna, nego li zdaj, ko bi morala z menoj biti najbolj nezadovoljna. To stvar moram na vsak način tako ukreniti, da jo spoznam, in če je resnica, kakor si mislim, nu potlej si naj le družega voditelja išče svojemu rokodelstvu.“

Petrov zapeljivec, ki je takó opazil, da že žrjavica pod pepelom tli, položil je zopet nekoliko goríva, ter je z vso močjo vanj pihal, da bi se le skoraj plamen vnel. Z vso svojo zgovornostjo si je prizadeval, da bi Petra zase pridobil. Kakor že večkrat poprej, takó mu je tudi zdaj Peter obljubil, da bo resno prevdaril njegove besede in se tudi po njih ravnal, ako pride do tega, da njegova gospodinja dela le v svojo korist ter ni odkritosrčna proti njemu.

Da bi se ne pokazal slabega otroka, začel je nekako bolj možko govoriti. Rekel je:

„Kar moja gospodinja o tebi slabega govori, to mi je takó malo znano, kakor od druge strani dobro znam, da o meni prav nič slabega govoriti ne more — izvzemši, to se zna, one sramotne dogodbe pri krčmarji v Lipovici. Ako se pa res kaj slabega o meni govori, nu to mi je le v kazen za mojo lehkomiselnost, in sam sem si kriv, ako se pritožujem o svojej osodi.“

„Primaruha, zdaj si pa lepo govoril, prav lepo,“ reče Jakob, kateremu pa te Petrove besede

še niso vsega pogúma vzele, ker je dobro čutil, da se Petrovi notranji občutki nikakor ne vjemajo s tem, kar je z besedo povedal. „A zdaj me poslušaj, kaj imam jaz tebi povedati,“ reče mu, ter ga prav prijazno prime pod pázduho. „Bodi-si že, da je tvoja gospodinja taka, kakeršno opisuješ, ali vendar ostane baba le baba, jezikava, zvita, in hudobna. Poslušaj, kaj ti povém: V nedeljo, danes pred osmimi dnevi, pride Jožko, ki se pri nas uči, doli v delárnico k meni ter mi pravi, da je klobučarica, vdova Mlakarica, zgorej pri našej „stari.“ Tepec, porečem mu, kaj to meni mar? Ali prebrisani deček se je modro držal ter mi odgovoril: „I kaj bi vam drugače pripovedoval, ako bi se zgoraj ravno od vas ne govorilo!“ „O meni?“ vprašam. „Dà, dà, od vas,“ reče mi in še take stvari, katere bi vi morali slišati.“ — „Nu le povej mi, fantè,“ rečem mu, „da slišim babje kvante.“ „Najpoprej,“ pripoveduje Jožko, „razgovarjale sta se o splošnih zadevah: kako se kaj počutita, o vremenu, in o več tacih neumnostih; potem pa vpraša naša gospodinja Mlakarico, kako je kaj s Petrom zadovoljna, kaj dela in kako je z óno sodrgo, ki je toliko hrupa naredila v Lipovici. Ali se je Peter že poboljšal i. t. d. Škoda, res škoda za Petra, reče Mlakarica, da je prišel v kremplje vašemu Jakobu. Fant je bil pošten, priden, skrbljiv in mojemu obrtu najboljša podpora. Tacih delovcev se le malo dobi po svetu. V zadnjem času je žalibog postal malo manj odkritosrčen in nekako neobčutljiv za dobre besede, ali vendar je

še zmirom priden in svojemu delu kos ter tudi še rad posluša modre, izkušene svéte, bodi-si, da jih dobi od koder koli. In ravno zaradi tega mi je treba na marsikaj pozabiti ter večkrat oko zatisniti, kjer bi krepke besede bilo potreba. Kar se tiče žalostnega dogodka v Lipovici, rečem samo toliko, da se mu je prav zgodilo, da je nalétel na toliko nesrečo in sramoto; to ga bo menda izmodrilo, da postane odslej boljši in pametnejši človek. Meni je le za čas, ki sem ga s pokladdanjem mrzlih obkladkov zgubila, a bom si ga že na drug način znala pridobiti; večjega truda in drugih troškov pa nisem imela. Ako bi ga pa ta žalostna skušnja ne izmodrila, ter bi se on zopet upal v tako razuzdano življenje, nu potlej mi je pač vse jedno, bodi-si že Peter ali kdo drugi, da ga za vselej poženem iz svoje hiše.

„Toliko o tebi,“ nadaljuje Jakob, „a zdaj poslušaj še, koliko je znal pobalin pripovedovati o meni. „Vaš Peter,“ pripoveduje mi dalje, „je v primeri z mojim vedno pijanim Jakobom, kateremu hudobija iz oči gleda, vendar še pravi angel. Z Jakobom mi dljé časa ni več mogoče obstati. Ni je nobene nedelje niti nobenega praznika, da bi se ta slepár kakor čep pijan domóv ne priklatil, a ponedéljka še nikoli bilo ni, katerega bi on s pijančevanjem ne obhajal. Pač da se temu dnevu ne pravi zastonj „z a s p á n i p o n e d e l j e k,“ ker naš Jakob prinese malo ne vselej krmežljive oči domóv, a po obrazu polno modrih marog, ki mu se vse leto poznajo. V poslednjem času pa

mi ni več mogoče prenašati tega človeka in le zavoljo njegove izurjenosti v delu ga še trpim pri hiši, drugače bi ga že davno z odgonom pognali iz našega kraja.“

Tristo medvedov! kako me je to razjezilo. Molči! pravim pobalinu, ter mu zaženem četrtak v glavo, da je zazvenélo, kakor bi kdo udaril ob struno na kakih velikih goslih. Kupi si za denar žganja, ali pa kos kruha, ter ne pripoveduj nikomur tega kar si slišal. A jaz ves razkačen skočim s svojega stola ter jo vderem naravnost v sobo do bab, kjer ste še vedno skupaj sedele in čenčale. Brez posebnih ovinkov, strašno razgrajajoč in s pestjó ob mizo bijoč, sem jej kar naravnost delo odpovedal. Ni treba, rečem, občini delati z menoj posebnih troškov, da bi me izpod vaše strehe odpravila z odgonom; Jakob gre sam rad, in bo že kje drugej našel gospodarja, kateri ga bo spoštoval in čislal po zaslužku ter ga ne bo opravljal po babjih jezicih in deval v zobé učečih se pobalinov. — In glej, ljubi moj, že imam kitico za klobukom! To je znamenje, da jo že jutri ali pojutranjem po svetu odrinem. A ti Peter, dobro bi storil, da me posnemaš. Najine razmére so nekako jednake, a gotovo nobeden izmed naju ne izgubi ničesar, ako temu gnezdu hrbet pokaževa. Pot bode nama gotovo prijeten, ker sva si vendar že precej časa prijatelja.“

Peter je stal kakor okamenel ter je vse to mirno poslušal, a Jakob je še vedno skušal s svojo zgovornostjo opisati veselje skupnega popo-

tovanja. „Znabiti se je pa Jožko zlagal, ali vsaj napačno razumil to, kar je tvoja gospodinja govorila,“ pridene Peter, ali Jakob kaj tacega niti slišati ni hotel. Naposled reče Peter: „Res je, če je takó, kakor mi pripoveduješ, najbolje bo za mene, da tudi jaz svoje delo družemu odstopim; vsaj že tako nobenega veselja nimam v tej hiši. Ako je pa gospodinja vrhu tega še hinavka, potlej je najbolje, da jej delo takój odpovém in svojo srečo kje drugej poskusim.“

Zdajci slišita, kakor da bi se bil kdo natihoma mimo njiju splazil. Ogledavši se, ugledata hčer vdove Mlakarice, katera je mimo njiju šla, ter je lahko slišala vse, kar sta se pogovarjala.

„Aj, to je izvrstno!“ reče veselo Jakob, ter si veselja roki mane. Slišala je naju, in gotovo bo materi pripovedovala najin razgovor. In če bi tudi tega ne storila, vendar je že to za tebe velika pregreha, da te je videla z menoj kramljati!

V tacih razgovorih prideta do hiše, kjer je stanoval Peter. Pred vrati si sežeta v roki, naročevaje si, da se popóludne snideta v gostilnici „pri belem volku“ ter se ondu pogovorita o svojem odhodu.

* * *

Dva dni pozneje — bil je prav lep jesenski dan — odideta dva rokodelčiča skupaj iz mesta J., kjer sta služila. Na licih jima je bilo videti, da sta vesela in popolnem zadovoljna, kar je bilo pri obeh graje vredno, ker prvi je bil že prestar

za tako veselje, a drugi je pa v poslednjem času dovolj žalostnega in britkega poskusil, kar bi mu bolj v žalost nego li v veselje in zadovoljnost moralo biti.

Ko sta bila iz mesta, zvonili so ravno zvonovi, in zdaj je bilo Petru nekako težko pri srci; zvonovi mu niso tako prijetno in pobožno na uho doneli, kakor takrat, ko je v mesto prihajal; zdelo se mu je, kakor da bi mu peli: „Potuj, potuj, saj se nikoli več ne povrneš!“ Ali kdor ima takó veselega továriša, kakor je bil Jakob, ne premišlja takih stvari. V takem človeku se vsa prijetna čutila nekako otujijo, naposled še celó zatró.

Pač se je obema čudno zdelo, da sta svoje delo tako lahko in tako hitro odpovedati mogla. Gospodinja, takó sta oba modrovala, znala je že poprej o najinem dogovoru na ulici. In res je bilo temu takó. — Ko je hotela pri kosilu izplačati Petru to, kar si je čez teden zaslužil in ga zaradi Jakobove družbe novič posvariti, kako se je zavzela, ko jej Peter razodene, da gre zdaj zopet po svetu, a to zaradi tega, ker se želi v svojem rokodelstvu še bolje izuriti in svoje znanje z novimi skušnjami pomnožiti.

Gospodinja je bila tako malo pripravljena na to odpoved, da ni niti besedice rekla, še celó po vzroku te nagle odpovedi ni vprašala. Pozneje, to se zná, slutila je po kitici na Jakobovem klobuku, da sta obá skupaj nekaj zduhtala in da je Petrovej odpovedi kriv le njegov hudobni továriš Jakob. Zeló je obžalovala mladega človeka, ki

se je takó lehkoumno dal zapeljati hudobnemu továrišu ter je tako naglo dirjal v brezno svoje nesreče.

A čimú bi to stvar razpravljali globokeje in si glavo trli s tem, zakaj se je Peter dal tako naglo zapeljati? Mar ni Peter šel v svet, a za rokodelske fante pač ni nič lepšega niti veselejšega, nego je popotovanje? Vse sladkosti njegovega prvega popotovanja so mu stopile zdaj zopet živo pred njegovo dušo. Še celó mirni gozd s prijetnim ptičjim petjem! Óni potoček, kater mu je tolikokrat žejo ugašal in pri katerem je zadnje ostanke domačega kruha povžil, ki mu ga so mati z družimi rečmi vtaknili v popotno torbico, — stal je živo pred njegovimi očmi.

Mlado vročo kri v žilah in pa nekoliko prihranjenega denarja v žepu, neodvisnost od ljudi, — kako bi pač bilo mogoče misliti na kako grenkost v življenji? Naša popotnika sta šla vesela in zadovoljna vedno dalje svoj pot in kmalu so ugasnili poslednji občutki v njunih srcih po prijaznem mesticu in njegovih prebivalcih. Kadar ju je žeja poprijela — a ta bolezen se rokodelskih pomagačev kaj rada poprijema — zavíla sta jo naravnost v kako krčmo ob cesti ali pa v kako prenočišče, kakeršnih je povsod ob cestah več nego li dosti. Páglavec Jakob je znal prigovor, katerega se je redno držal ves čas svojega življenja in ta je bil:

„Pred svojo smrtjo vse zapíj,
Za drugo naj ti brige ní“ —

in tako se je zgodilo, da sta največ po krčmah in žganjarajah sedela, posebno Jakob, ki je bil vedno žéjen, ter si žeje ni mogel ugasiti, dokler ni zadnji cvének po goltu splaval. Za živež jima ni bilo dosti mar, ker jima je jesenski čas dal dovolj priložnosti, da sta si želodec napolnila. Jakob je metal debelo kamenje po drevesih, in če je s hruškami, jabolki ali češpljami tudi kaka veja na zemljo priletela, to mu je bila mala skrb, — rekel je: dobri Bog bo že takó ukrenil, da zopet druge veje izrastejo, in to tudi niso prve veje, katere pokončujejo predrzne roké človeške!

Tako se je Peter v kratkem času privadil vseh pregreh, katerim začetek je vselej lenoba, in ravno ta se pri klátežih najpogóstejše nahaja. Strah pred delom, pijančevanje, razuzdanost v besedah in dejanji ter poškodovanje ptujega blagá — to so imena tacim pregreham. Gorjé ónemu, kateri se jednej ali drugej vdá; tak človek se sme nadejati, da mu bodo vse druge sledile, ter ga prej ali slej pripeljale v časno in večno pogubo.

SEDMO POGlavJE.

Spoznáanje — in druge nepovoljnosti na potu.

V naslednjem poglavji hočemo dve leti preskočiti, in izpustivši posamezne dogodke iz Petrovega

življenja, hočemo samo to omeniti, kar se nam zdi najbolj važnega za našo povest.

Površno, ali z največjim obžalovanjem moramo povedati, da je Peter živel popolnem po Jakobovih naukih. Odkar je zapustil svojo dobro gospodinjo Mlakarico, menjal ni nič manj nego deset različnih gospodarjev, a pri nobenem ni delal čez dva meseca. Zna se, da je tem, takó pogostim izpremembam poglaviten vzrok bil ta, da sta si obžalovanja vredna továriša obljubila vedno skupaj ostati. Kadar jednemu ta ali óni gospodar ni bil po volji, moral je tudi drugega gospodarja zapustiti, da-si ni znal čimu in zakaj. In takó je dal Peter marsikateremu dobremu gospodarju slovó samo na voljo Jakobovej trmi, a to je bilo krivo, da ga je vedno bolj začelo veseliti pohajkovanje, ter tudi on ni mogel več najti mirnega kraja.

In kaj je bil nasledek vsemu temu? Nič drugega nego to, da sta denar do zadnjega vinarja potrosila, a naposled tudi že obleke nista več imela. Pri tacih žalostnih okolnostih jima ni ostajalo drugega nego prosjáčiti po hišah milodarnih ljudi. Kako je pač Petru moralo čudno biti pri srci, ko je slišal razne nejevoljne besede, s katerimi so mu ljudjé dali kak krajcar vbogajme! Saj še ni dolgo temu, da se je sam čudil, kako je vendar mogoče, da se mlad človek, zdrav na telesu in izobražen v rokodelstvu, ne sramuje prosjáčiti. A zdaj? Zdaj se on sam ni sramoval jemati milodarov iz otročjih rok in drugih pripro-

stih, neizobraženih ljudi. Takó človeku v lenobi vsaka sramožljivost ugasne, človeško srce postane brez občutkov do kacega spoznanja, — kakor se tudi drevo posuší, ako mu oguliš skorjo in ga prepustiš vnanjim vplivom narave.

Dokler je Peter še nekoliko krajcarjev imel v žepu — s čimur se njegov hudobni tovariš Jakob ni mogel ponašati — je ta vselej takó besedo obrnil, da mu je Peter rad dajal od svojih denarjev, brez da bi mu jih bil posodil. A zna se, da to ni dolgo trajalo, ker po Jakobovem nauku se iz krčme ni smelo poprej, dokler je bilo kaj okroglega v žepu.

Ali odslej je bilo vse drugače. — Večkrat sta bila v največjem pomanjkanji in potrebi. Pa je že tako na tem sveti; kakor se človek pasjih dnevov laže privadi, nego li dobrih, tako se je tudi Peter kmalu privadil vsega slabega: časi je prosjačil in ljudi nadlegoval po hišah, časi pa tudi z Jakobom živel od čistega božjega zraka. Ako je pa bila potreba velika, in če sta po več dni po dežji in burji popotovala ter jima nobena milodarna roka ni nič podelila, znal je Jakob vedno svetovati in pomagati. Časi si je s starimi, plésnjivimi tolarji pomagal, katere je, kakor je pripovedoval, našel, a časi tudi z bankovci, katere si je pri starih znancih izposodil. „Vrnil jih takó nikoli ne bom,“ dejal je, ter se je prav debelo smejal, „saj se pač redko kdaj sliši, da bi popotnik vračeval izposojene denarje.“

Peter je iz začetka verjel Jakobovim besedam ter je živel ob njegovem denarji; ko je pa Jakob prav pogostoma tolarje in bankovce menjával, ter se vselej jednako izgovarjal, zdela se mu je ta stvar nekako čudna ter je začel premišljevati, je-li sme Jakobovim besedam verjeti? Na kaj hujšega si niti misliti ni upal, kajti, da-si je bil tudi on že daleč na krivih potih, vendar ni nikoli delal nepošteno in se tudi nikoli ni pritaknil ptujega blagá.

V takih dvomljivih okolnostih znal se je Jakob zmirom primerno izgovoriti, kakor je to pri hudobnejših sploh navada, ter je Petra nagovarjal, naj uživa hrano, ki jo on kupuje, da-si je Peter zelo dvomil, da bi bilo res, kar mu je pripovedoval njegov zapeljivec. Posebno necega dné, ko sta že več dni lakoto trpela, pomagal je Jakob zopet iz zadrege, ali zdaj se je pač slabo zagovarjal. Peter si je takój mislil, da denar v Jakobov žep ne pride po poštemem potu. Zató se je tudi zelo branil, da bi vzel kako mrvico od tega, kar mu je Jakob ponujal. Jakob, ki je takój čutil, zakaj se Peter brani, bil je iz začetka nekako zmešan, začel se je izgovarjati po starej navadi, ali zdaj mu ni šlo tako po sreči, kakor drugekrati. Peter mu ni niti besedice verjel.

Bilo je necega jesenskega dné, da se vležeta pod neko drevo ob cesti, da bi si malo odpočila. Jakob kmalu trdó zaspí, a ubogi Peter premišljuje svojo žalostno osodo. Njegova vest mu je očitala, kako daleč se je zgubil s pravega pota, in koliko žalosti imajo prestajati njegovi dobri starši zaradi

njega. Vse to premišljajoč, ugleda majhen zveženj v Jakobovem žepu, katerega je že dlje časa skrival pred njim. Radoveden, kaj bi neki bilo v tem zvežnji, pogleda najpred, da li Jakob res spi, in ko se prepriča, da je njegov hudobni tovariš v najboljšem spanji, izvleče mu zveženj iz žepa ter ga pregleda. Ali kako se ustraši, ko vidi v zvežnji zlato uro, več dragih prstanov, srebrno duhanico (tobakiro) in še več tacih dragocénih stvari. To so pač dovoljni dokazi razbojniškega dela, v katerem si je Peter že večkrat mislil svojega tovariša, ali v poštenosti svojih občutkov ni mu se jih upal povedati. Grôza ga je izpreletela, ko je samo pomislil, da bi njegov tovariš bil tat in razbojnik, ter da s tacim tovarišem že dve leti delí veselje in žalost. Naglo vse te stvari zopet nazaj v žep porine, s katerimi je le svoje radovednosti ustregel.

To se zna, da so mu se zdaj oči odprle. Preklinjal je uro, v katerej se je z Jakobom seznanil in trdno je sklenil pri prvej priložnosti mu dati za vselej slovó. Petrov namén je bil sicer hvale vreden, ali se pa mar more s tem vse poravnati, kar se je že zgodilo? Kje je óna nedolžnost, kje so óne lepe krepósti, ki so bile v njegovem srci, ko je še pridno in zadovoljno delal pri vdovi Mlakarici? Njegova lenoba ga je pripravila ob denarje, obleko, perilo in vse, kar je imel, a vrhu tega je zgubil še svoje dobro imé, zgubil je vse! Kdaj in kako naj bi se zopet vse to povrnilo?! V njegovej popotnej knjižici je

stalo črno na belem, da je postopač, ki Bogú čas krade, ter da je že davno zaslužil, da bi ga z odgonom odgnali v njegovo domovino. Kakšna sramota zanj in za njegove starše, ako bi se vse to zgodilo? Ali bi njegov oče, ki so ga pošteno in v strahu božjem vzrejevali, preživeli to sramoto? Ali bi njegovej dobrej materi ne počilo srcé, ako bi kaj tacega slišali od svojega jedinega sina, ki so ga bolj ljubili kakor svoje lastno življenje?

Tako se je vzbudila njegova vest, ali — čim dljé je premišljeval svojo lehkoumnost in nemarnost, tem težje mu je bilo, da bi se vrnil nazaj na pravi pot in postal zopet dober in priden človek. Njegovo srcé je bilo sicer polno najplemenítejših in najboljših naménov; ali kakó naj bi začel, da bi svoje naméne tudi izvršil, tega siromak ni vedel. Njegov dozdANJI toVÁriš in prijatelj je ležal poleg njega v travi in je mirno spal kakor otrok, čegar domišljije ne vznemirjajo še nobene temne podobe. Tako se tudi grešnik raduje sladkega mirú, kadar že takó daleč zaíde, da ne najde nič več takó strašnega in pregrešnega, pred čemur bi strepetalo njegovo srcé.

Kakor smo že omenili, ima to poglavje ta namén, da Petrove pregreške omenimo le površno; zaradi tega naj nam nihče ne zameri, ako se tudi dôbe ne bomo držali natančno, ter vse okolnosti, katere se te povesti tičejo, samo površno navedemo. Tako n. pr. je Peter od óne dôbe, ko je prijateljstvo sklenil z Jakobom, tudi gledé otročjih dolžnosti do svojih staršev vedno mrzlejši po-

stajal; na tri ali štiri liste svojih staršev, komaj da je jedenkrat odgovoril. Naposled jim še celó nikoli nič več pisal ni, in mu niti najmanjše brige ni bilo, ali to njegove starše kaj skrbi ali ne.

Necega dné je Peter na Jakobov sovèt pisal svojim staršem, da bi mu nekoliko denarjev poslali, ker je v velikej stiski in potrebi. Denarje je Peter res prejel, ali ob jednom tudi list od očeta, v katerem mu oče ostro očitajo njegovo lehkomiselnost ter ga opominjajo, naj se vrne zopet na pravi pot bogoljubnega življenja. V tem očetovem listu so bile naštete vse Petrove pregrehe, katere je storil v hiši dobre vdove Mlakarice in tudi pozneje na družih krajih. Kako so vse to njegovi starši zvedeli, tega Peter ni vedel, še le v poznejših letih je prišel do tega, da so gospodarji, pri katerih je dljè ali menj časa služil, bili očetovi prijatelji, ki so očetu naznanili, kako se njih sin obnaša in kako razuzdano živi.

Te stvari nam je bilo treba opómneti, da se naša povest laže razumè; a zdaj se hočemo zopet poprejšne níti poprijeti in povest nepretrgano nadaljevati.

Od ónega dné, ko je Peter spoznal pravi značaj svojega hudobnega továriša Jakoba, ni bilo več njiju prijateljstvo takšno, kakor poprej, in kdor ju ni poznal, težko bi bil verjel, da sta se še pred kratkem takó rada imela. Videlo se jima je že na očéh, da bi rad drug družega sleparil, da drug družemu ne zaupa ter bi se najrajše razločila,

ali kakó? Temelj njenemu prijateljstvu je bil izpodkopan, ter ni bilo več nobenega sredstva, s katerim bi se moglo njiju prijateljstvo še dalje vzdržati. Tako sta naša popotnika večkrat po cele ure skupaj popotovala, da nista niti besedice med seboj izpregovorila. A bilo jima je vendar težavno, da bi slovó vzela drug od družega ter se za zmirom razločila, da-si bi ne bilo treba k temu družega nego samo besede „z Bogom!“ in pa dveh različnih potov, po katerih bi jo bila vrezala, in — konec bi bila storila vsemu. Ali kakor se človek težko odvadi tega, česar se je privadil, takó je bilo tudi njima težko odvaditi se drug družega. To je, da sta sama v sebi pripoznala, da bi za njiju bilo najboljše, ako se ne bi dalje skupaj klatila, nego posamez vsak zase in vsak po svojem potu, ali vendar nista mogla tako hitro izpeljati tega, na kar ju je njiju notranji glas tolikokrat opominjal. Večkrat sta se že namenila v ločitev prvo ugodno priložnost porabiti, ali te svoje namére nista htela poprej izpeljati, dokler ju kak slučaj ne prisili k temu, da se iznebita neugodnega breména.

Nù, tega zaželjenega slučaja dolgo ni bilo — skoraj predolgo, ker hudobni Jakob je začel zopet na srce govoriti in se dobrikati ubozemu Petru, da bi ga bil zopet pridobil zase. Necega poznega jesenskega večera, ko je bila že vsa okolica v gosto meglo zavita, ter jima zaradi mrzlega zraka ni bilo mogoče dalje popotovati, zavijeta jo v neki trg, ter naravnost v krémo, da bi si tu prenočišča

izprosila in za težko priberačene krajcarčke živeža kupila. Peter, katerega je zeló zeblo, ukaže si prinesti skudelico juhe, a Jakob, to se zna — žganjá. Pri drugej mizi je bila velika druhal delavcev, ki so se kričèč igrali in pili. V to družbo se je Jakob takój pomešal, ter se je s svojo zgovornostjo kmalu vsem prikupil, ki so ga imeli za posebno skušenega in z bistrim umom nadarjenega človeka.

Ko Peter svojo juho mirno povžije, vzame nek časopis v roke, ki je pred njim na mizi ležal, ter ga začne prebirati. Bilo je v časopisu raznih novic, ki pa ubozega Petra niso prav nič zanimale, kajti odloživši časopis na stran, vpraša po postelji. Zdaj še le mu pade v oči nek sestavek, ki je bil z debelejšimi črkami natisnen. Vzame drugič časopis v roke, da bi prebral omenjeni sestavek. Ali kako se zavzame, ko bere, da njegovega továriša, usnjarskega pomóčnika Jakoba Ruvača po sodnijskem potu iščejo. Popisan je bil za tatú, ki je nekaj denarja in drugih dragocénosti, kakor: prstane, zlato žepno uro in sreberno duhanico iz zaprte skrinje odnesel. Da-si ga je pri tem delu zasačila neka dekla, vendar je z ukradenimi stvarmi srečno peté odnesel. Popis te osebe, ki ga je dekla narekovala, vjemal se je takó natančno z Jakobom, ki se je pred nekaj dnevi ondod klatil, da ni bilo niti najmanjše dvombe, da bi ne bil Jakob omenjenih reči ukradel. V uradnem naznanilu je stala dalje tudi ta opómnja, da je ta sumnja popolnem opravičena, ker je Jakob Ruvač že

znan klátež in je že tudi večkrat bil zaradi tatvine kaznovan.

Zdaj je bilo tedaj očitno znano, kar si je Peter že davno na skrivnem mislil. Pač ne sme zdaj nobenega trenutka več zamuditi, da bi se za zmirom ne ločil od tega hudobneža. Petra je to uradno oznanilo zeló razkačilo, a nevarnost, v kateri je zdaj tudi on bil, razvnela ga je takó, da je pri tej priči zapustil krčmo in jo vèn na prosti zrak pobrisal. Prišedši iz hiše, začel je premišljevat, ali bi se maščeval nad hudobnežem in ga sam izročil sodnji, ali bi pa še počakal, naj mu osoda sama njegova hudobna dejanja poplača. Naposled sklene, da noče biti Jakobov izdajalec, a zamolčati mu pa tudi noče tega, kar je bral v časopisu, in če bi mu hudobnež še tajil, hoče mu s časopisom v roci dokazati tatvino.

Prihodnja noč mora biti zadnja, v kateri bo še spal z zapeljivim Jakobom pod jedno streho, a družega dné na vse zgodaj hoče po drugem pctu odriniti in se od Jakoba za vselej posloviti.

Peter je že precej nekaj časa ležal v sobi, katero je njemu in njegovemu továrišu krčmar odločil v prenočišče, ter ni ves čas zatisnil očesa. Naposled pride tudi Jakob s težkim in omahljivim korakom, ter je bilo že iz njegovega govora videti, da je popolnem pijan. Petra to ni oviralo, da bi mu ne bil povedal, kako sramotno je izdan. Ko mu je pokazal razglasilo okrajnega oblastva, ustrašil se je Jakob ter zarumenél od strahú in sramote. Vse je obstal Petru. V tem hipu se je iztreznil,

na kolenu je padel pred Petra in ga prosil odpuščanja, trdno obetajoč, da se hoče poboljšati in svoje dosedanje življenje vse drugače uravnati.

Peter, kateremu so Jakobove prošnje in obljube globoko v srcé segle, rad mu je odpustil ter mu je v znamenje prijateljstva podal rokó. Ihtèč mu Jakob v rokó seže ter mu jo s solzami hvaležnosti porosí.

Potem se obá vležeta. Peter je ta večer zopet molil, kar poprej že dolgo ni storil, ter je prosil Bogá, da bi mu dal potrebnih moči v zboljšanje njegovega življenja in bi mu odpustil njegove dozdanje pregreške. Izmolivši svojo večerno molitev pridene še te besede in pravi: „O ljubi Bog! nagni moje srcé k ljubezni do tebe, in podéli mi milost, da spoznam in obžalujem svoje pregreške.“ To rekši zaziblje se kmalu vesel in potolažen v sladke sanje.

OSMO POGLAVJE.

Pokora pelje k poboljšanju.

Na vse zgodaj — bilo je še temá — čutil je Peter, da ga je nekdo s krepko rokó iz spanja porukal. Je-li dolgo ali le kratko spal, to se ni znalo, ker so prvič jesenske noči že precej dolge, a drugič v čumnati, v katerej je Peter spal, ni bilo nobene ure, da bi se mogel določiti čas njegovemu počitku.

„Hè, ali ne bote vstali!“ slišal se je čvrst, močan glas, „mar bi radi ves dan spali? V zvoniku je že deset ura odbila, a vi še vedno spite, kakor da bi se še le noč začela?“

Peter si zmane oči in pogleda. Pred seboj vidi debelega, rudečeličastega krčmarja. — „Kaj je že takó pozno?“ vpraša Peter in si še vedno mane oči. „Res, tako sladkó že dljè časa nisem spal. Hvala vam, da ste bili tako prijazni in ste me zbudili.“

„O prosim, prosim,“ odgovori smijoč se prijazni krčmar „to sem rad storil, ker sem se bal, da bi vam se ne bilo po noči kaj hudega pripetilo. A vašemu továrišu se je bolj mudilo, nego li vam. Kako se je ta podvizal, da jo hitro odrine!“

„Kaj?“ vpraša Peter čudèč se, „moj továriš da bi bil že odšel? Tega ne morem verjeti. Kaj bi ga bilo k tako naglemu odhodu prisililo?! Od mene se še poslovil ni!“

„Nu, tega jaz pač ne vem?“ reče krčmar ter se čudi Petru, ki ga debelo gleda; „vi morate to najbolje vedeti, ker ste njegov továriš. Meni je samo v naglici dejal, da grè zaradi neke dedšine v svojo domovino ónkraj meje, kjer mora vsled sodnijskega poklica že jutri zjutraj biti.“

Peter si zopet oči in čelo mane — ter ne vé, ali spi ali čuje. Ko vso to stvar bolje prevdari, reče krčmarju: „I nekaj vam je vendar moral naročiti za mene? Jaz nikakor ne umejem, zakaj bi bil tako naglo odšel?“

„Naročil mi ni ničesar, kakor to, da vas naj pozdravim. Nočem ga buditi — rekel je — ker tako sladko spi. Pač je revežu treba sladkega počitka, ker še ni vaje popotovanja takó, kakor sem ga jaz. — Nato plača, kar je bil dolžan, vzame od mene svoje popôtne bukvice in odide, kakor da bi imel peroti!“

„Ne umejem, da se vam ljubi šaliti z menoj, ljubi očka krčmar,“ povzame nejevoljno Peter besedo, obrnivši se k peči, ki je stala v kotu pri njegovej postelji, „ali ne vidite, da visi ondu še njegova torbica? Nu, tudi njegov klobuk je še tam, kamor ga je sinoči položil. Gotovo sedi že spodaj v vaší krčmi in pije žganje, katerega ne bo menda nikoli sit!“

„Naj ne bom človek,“ odvrne mu krčmar, „ako ne govorim resnice. Ako so znabiti óne stvari tam vašega továriša, nu potlej — Bog zná — mogoče, da je odšel z vašimi?“

„To ni mogoče!“ zavpije prestrašeni Peter ter pogleda po svojej torbici; ali krčmarjeva misel je bila žalibog — resnica. Izvzemši Petrove palice in hlač, odpotovale so vse druge stvari z Jakobom. Na stolu, kamor je sinoči Peter svojo obleko položil, ležala je Jakobova raztrgana suknja in telovnik, a poleg njiju listek papirja, na katerem so bile s svinčnikom zapisane naslednje besede:

„Ko se zbudiš, sem jaz, ljubi moj Peter, že davno preko meje in v popolnej varnosti, da me ne moreš izdati. Odpusti mi, da tudi tebi nič več ne zaupam, kakor tudi to, da sem tvoje po-

pôtné bukvice in tvojo obleko s seboj odnesel. Saj tvoja obleka tudi ni več nova, a vendar je nekoliko boljša od moje, katero ti v spomin zapuščam. Glédi tedaj, da si ž njo pomagaš, kakor znaš in moreš. V naglici, v katerej se nahajam, mi bodeš pač oprostil, da že sklenem svoje pismo. Ostani mi zdrav! Želim, da bi se na tem svetu nikoli več ne videla, a mene smeš tudi zanaprej še imenovati svojega dobrega Jakoba.

Petru je bilo, kakor da bi bila strela vdarila vanj. Ves zmêden pripoveduje krčmarju vso dogodbo. Da je Jakob tako hudoben, tega bi si vendar ne bil mislil nikdar, da-si mu je zadnji čas zeló malo zaupal. Torej je pri tem človeku bilo vse zgolj laž in hinavščina? In óne Jakobove solzé, ki jih je sinoči ihtèč se prelival po svojem zagorelem licu, in njegove možke besede in kletve, ki mu so bile zmirom na jeziku! Tudi krčmarja je ta dogodba zeló ganila. Večkrat se je ob čelo udaril, obžalovaje, da mu je dal popôtné bukvice. „Kdo bi si bil vendar kaj tacega mislil, da se med továriši taka hudobija primeriti more? Pa — saj ni še prepozno,“ reče krčmar „da se ta hudobija obznani gospôski. Bodi-si tudi, da je hudobnež že preko meje, saj so vendar tudi tam oblasti, katere lahko poiščejo malopridnega človeka, ustavijo ga, ter ga zapodé nazaj v njegovo domovino.“ — Peter pa mora to že zaradi popôtnih bukvic gospôski naznaniti; znabiti, da ga vendar še dobôdo in mu vsaj ukradene stvari vzamejo. Mogoče pa je tudi, da je še na domačej zemlji,

ter je samo zato rekel, da gre čez mejo, da bi ga ne mogli tako lahko zaslediti.

Peter ni znal, kaj bi storil. Z Jakobovo obleko si še pred gospôsko ne upa, da bi to stvar naznanil. Od strahú se je začel tresti, kakor šiba na vodi. Tudi je začel premišljevati, ali ne utegnejo tudi njega imeti za kacega potepuha in malopridnega človeka, ker se je takó dolgo z Jakobom po svetu vlačil ter si ž njim ukradeno blago tudi delil in se naposled samega sebe opeharil? Ali tukaj ni, da bi človek to stvar prevdarjal, stvar je treba gospôski objaviti, ker Petru je treba popôtnega lista, bodi si tudi, da se naravnost domóv k svojim staršem povrne.

Ne ostaje mu tedaj družega nego to, da gre s krčmarjem k okrajnej oblasti in vse, kar se je zgodilo, naznani gosposki.

Prišedši tjà, pripoveduje vso dogodbo s prirojeno mu odkritosrčnostjo. Bili so pri sodnji k njegovej sreči taki možjé, ki so imeli glavo in srcé na pravem mestu, ter so spoznali nesrečo, v katerej je bil naš zapeljani Peter. Prizanesli mu so, ter mu so še celó nekoliko podpore nabrali.

Ali Petrova nesreča še ni bila pri kraji. Druga, še hujša ga je zadela. Ko je namreč pri gospôski svoje imé in rojstni kraj povedal, pokliče ga nek uradnik k svojej mizi ter ga vpraša, je li bral uradno razglasilo od svoje okrajne gospôske v ondotnem deželnem časopisu? — Peter odgovori, ves zavzet tacega vprašanja, da ni bral ničesar. In zdaj še le zvé siromak, da so ga po deželnem

časopisu iskali in nazaj v domovino klicali, ker so mu oče naglo umrli, ter mu hišo in obrtnijo zapustili.

Dragi čitatelj si zdaj lahko misli, kako je pri tej novici bilo našemu ubozemu Petru pri srci. Občutil je tako bolečino, kakeršne še nikoli v svojem življenji; mislil si je, da je ravno on kriv, da so njegov preljubi oče umrli. Vest ga je pekla in ga opominjala na óne ure, ko je svoje srcé odprl lehkomišljenemu življenju, katero ga je pripravilo ob vse, s čemur se je nekdanj ponašati mogel: ob veselje in nedolžnost, ob čast in dobro imé, ob denar in imovino!

Uradnikom se je ubogi Peter zeló smilil, ter so s pomočjo krčmarja kmalo nabrali toliko denarja, da se bo nesrečni mladenič lahko domóv podal, ako bo hotel varično živeti. Ali tudi tukaj ni bilo takó, kakor si so mislili. Ta za Petrov pot nabrani denar je šel po drugem potu. Peter je namreč hudo obólel, in ker v ónem kraji ni bilo nikjer bólnice, moral je pri krčmarji ležati, ki je pa imel vendar takó dobro in plemenito srcé, da ni Petru pri njem na postrežbi ničesar primanjkovalo. Še celó zdravnika in zdravila mu je krčmar plačal. Bil je to zares usmiljeni Samaritan, kakeršnega nam je Kristus sam, naš gospod in izveličar, v posnemo priporočal.

Da-si je bila bolezen po prvih znamenjih nevarna, vendar je Peter z dobro postrežbo krčmarjevih in drugih usmiljenih ljudi kmalu okreval. Ko se je vsem, ki so mu kaj dobrega storili,

tisočkrat zahvalil, podal se je s podarjeno obleko in nekoliko krajcarjev v žepu na pot v svojo domovino.

„Bog vas vódi!“ to so bile besede plemenitega krčmarja, ko mu je Peter s solzami v očéh roko podal in se mu zahvaljeval. „Bog bodi z vami in vas pripelji srečnega domóv,“ rekel mu je krčmar; „in ko pridete domóv, poiščite si hitro mater in glejte, da pri njej popravite, kar ste s svojim lehkomišljenim življenjem pri očetu zagrešili. Pozdravite jo od nas nepoznanih, in če kedaj pridemo v vaš kraj, gotovo bomo vprašali, kako se vêdete domá pri svojih domačih?“

„To mi bo ljubó“, odgovori Peter, ki je bil zeló ganen, „bodite prepričani, da bom odslej ves drug človek, ter vam bom po mogočnosti povrnil vse, kar ste meni ubozemu rokodelčiču brez kake dobičkarije v največjej potrebi in obupu dobrega storili.“

DEVETO POGLAVJE.

Za dežjem solnce posije.

Peter je vzel zopet popotno palico v roke in je odrinil iz hiše, kakeršne gotovo nikjer in nikoli več ne najde. — Ko je prvič v svet stopil, bila je pomlád, a njegovo srcé je bilo kakor vzpomladnji cvet, čisto in nedolžno; njegova otročja domišljija in njegova čutila so bila podobna cvetju,

čegar krasne barve in ugodna vonjava očaruje mlado in staro, ter povsod razširja veselje in radost. Ko je potem drugič prijel popotno palico, bilo je poletje; takrat je njegovo srcé že mnogo viharjev prestalo, ter mu je trpljenje zgrbančilo tudi čelo in mu ostáralo obraz. In zdaj, ko se tretjič podaja na pot, jesen je, da — skoraj zima, in njegovo srcé je že tolikrat vzdihovalo pod bremenom raznovrstnih skušenj, katere mu je naložila njegova lehkomiselnost. Ali ni tako rekoč zdaj še celó sreča zanj, da mu je zapeljivi Jakob odnesel njegove malenkosti? Dvojno brême, — vest in pa posvetno blagó bi ga bilo ugonobilo in nikoli bi ne bil videl svoje domovine, po kateri je toliko hrepenel. Ko je pomislil na izpremembe v dveh letih, odkar ga ni bilo domá, počilo bi mu bilo skoraj srcé od žalosti v njegovih prsih.

Da-si je bilo še le prve dni meseca novembra, vendar je sneg že precej na visoko pokrival zemljo, ko se je Peter podal na pot v svoj rojstni kraj, ki je bil blizo do 40 mirijametrov oddaljen od njegovega dosedanjega bivališča. Njegov obraz je bil bled in prepaden, hoja počasna, — ves drugačen je bil kakor takrat, ko je svoj dom zapustil, da grè v daljne tuje kraje svojo srečo poskušat. Šel je tedaj zeló zamišljen ter ni pazil kaj se godí okolo njega. Prišedši do necega hólmea, po katerem mu je bila hoja posebno težavna, nekaj zaradi debelega snegá, nekaj pa tudi zaradi njegove telesne slabosti, dohité ga saní z dvema konjema, ki sta bila s pisanimi trakovi, srebrnimi nitkami in

umeteljno narejenimi cveticami bogato nakitena. Kreguljci ob vratú konj so tako čisto in glasno žvenkljali po mrzlem zraku, da se je ubogi Peter nehoté ustavil ter gledal, kdo se pripelje na lepo okinčanih sanéh? Ko so bile saní že blizu njega, opazi Peter med osobami, sedečih na sanéh, necega človeka, ki se mu je posebno znan dozdeval. Pre-mišljajoč, kdo bi bil ta človek in hotèč se izogniti saném, póčijo saní in vésela družba se zvrne v sneg. V tem hipu so vsi zavpili, a kmalu se to vpitje spreobrne v vesel smeh, ko se je videlo, da se nobenemu ni nič žalega zgodilo. Zaradi preobile teže se je zlomila os ravno ob ónem času, ko se je hotel Peter izogniti saném; konja sta se ustrašila in sta hotela naprej dirjati, ali Peter ju je srečno ustavil. Človek, ki se je našemu Petru znan dozdeval, prvi je skočil raz saní, ter se mu je zahvalil za njegovo postrežbo. Pogledavši pri tej priložnosti bolj natanko Petru v oči, zdelo se je tudi njemu, da najde starega znanca, katerega je takój spoznal. Hitro zgrabi Petra za rokó in mu veselo reče:

„Bog vas sprejmi dragi prijatelj! Kaj ne, to je pač čudno, da se v tem času in na tem krají zopet vidiva?“

„Ne vem“, reče Peter, „znabiti, da se motim; ali niste vi Francè Košutnik, iz Štirskega domá, s katerim sem se bil seznanil takój, ko sem bil stopil iz hiše svojih preljubih staršev?“

„Nihče drug nego ta z dušo in telesom,“ odgovori Košutnik, ter mu stisne rokó; „kako me

pač veseli, da vas tako nenadoma zopet vidim! Nù, kako ste? Kaj delate in kje ste zdaj v delu? Da ste pri dobrem gospodarji, tega mi še vprašati ni treba, ker nimate rokodelskega orodja na svojem hrbtu.“

Petra je bilo zeló sram ter ni znal, kaj bi odgovoril. Poklical je svojega nekdanjega prijatelja na stran, ter mu jecljaje rekel: „Nè, nè, nisem v delu nè; zdaj sem na potu domóv. Ker so mi oče umrli in so mati sami óstali, prišlo je do tega, da moram domóv ter prevzamem očetovo obrtnijo.“

Ko Košutnik našega Petra od glave do nog preméri ter ga ravno poprašati hoče po njegovem krnirju, seže mu Peter v besedo, rekoč: „Kaj ne, čudno se vam zdi, da me vidite tacega domóv iti — brez vsega, kakor da bi šel iz kake krčme ali iz kake druge hiše? Da me bote bolje razumeli, moram vam povedati vse, kar se mi je dogodilo od ónega časa, odkar se nisva videla.“

Zdaj začnè Peter ob kratkem pripovedovati vso svojo dosedanjo osodo, ter ne prikrije ničesar, kar se mu je prigodilo, še celó svoje pregrehe je našteval. Pripovedoval je svojemu prijatelju vse, kar nam je že znano; pripovedoval mu je, kako se je s hudobnim Jakobom seznanil, kako je ž njim dljè časa živel v prijateljskej zvezi, da-si ga so ljudjé svarili; pripovedoval mu je o zaspanem ponedeljku in njegovih nasledkih, o vdovi Mlakarici, ki mu je bila najboljša gospodinja, pa jej je vendar delo odpovedal ter se z Jakobom na pot podal, na katerem je toliko hudega prestal, ter

naposled še celó od svojega najboljšega prijatelja, kakeršnega si je on mislil, okraden bil.

Vse to je Peter pripovedoval s tako odkritosrčnostjo in s tacim obžalovanjem, da so Košutnika, ki je bil mnogo starejši od Petra solzé oblile, ter ga je vpričo vseh nazočih, ki so saní popravljali, pristrčno objel, in jim ga kot starega znanca predstavljal, katerega je hudoben prijatelj in malopriden tovariš ob vse pripravil. Naposled, ko so bile saní popravljene, prosil ga je, naj se k njim v sani vsede ter ž njimi do bližnje vasí pelje, kar je ubogi Peter tudi rad storil.

Ko so bili vsi skupaj na sanéh, poprime Košutnik besedo ter reče svojemu nekdanjem znancu Petru: „Zdaj vam naj tudi jaz povem, kaj ta vesela družba, okinčane saní in s trakovi nakitena konja pomenita? Povedati vam moram, da sem se včeraj oženil ter sem ravno zdaj s svojo ženo in svati na potu, vračajoč se domóv.“ To rekši obrne se k svojej ženi, ki je poleg njega sedela, ter jej predstavi Petra kot svojega nekdanjega najboljšega znanca in prijatelja. Prijazna žena podá Petru rokó, ter mu reče, da mora nekaj dni pri njih ostati. Med različnimi razgovori in veselim petjem peljali so se dalje naravnost proti Košutnikovem dómu.

Da bi se stara znanca mogla laže razgovarjati, vsedeta se spredaj, a voznika postavita od zadej. Zdaj sta si tem laže pripovedovala, kar se jima je zgodilo od ónega dné, ko sta se bila razločila. Košutnik pripoveduje, da v ónem mestu,

kjer je bil od Petra slovó vzel, ni dolgo bival, da je že čez mesec dni dalje odrinil. Po dolgem popotovanji je prišel v vas, kjer se je zdaj oženil, in kjer je ves čas poprej pri pametnem in poštemem mojstru živel. Tu je imel službo, kakeršne je treba daleč po svetu iskati, a drugače se je pa tudi on že davno poprej že bil popotovanja naveličal. Čez pol leta mu je umrl mojster in za svojo največjo dolžnost je spoznal, da se zdaj on tem bolj rokodelstva poprime, ter tako pomaga ubogej vdovi, ki mu je bila vedno najboljša gospodinja. Bila je to njegova dolžnost, ker mu je bil rajnki mojster vedno prijazen in dober. Pač je bila škoda, da je nemila smrt tako poštenega in dobrega človeka v najlepšej dôbi njegove starosti pokosila. Siromak se je bil prehladil in si takó nakopal bolezen, ki ga je naglo iz tega sveta pobrala. Uboga vdova, ki je nekaj čez dvajset let štela, se ni mogla utolažiti po tej bridkeji izgubi. Kaj bi bila počela, ako bi ne bilo njega pri hiši, ki je obrtnijo njenega rajncega moža nadaljeval. Slišal je čez nekaj dni od sosede, da si poštena vdova v veliko srečo šteje, da ima tako dobrega pomócnika v hiši, kateri brez dobičkarije rokodelstvo njenega rajncega možá tako dobro vzdržuje, da se dan na dan več dela nabira. Veselilo ga je, da je žena tako poštena, da ga spoštuje in njegove zasluge tudi ceniti zna. Ko je čez pol leta tudi njemu ravno to v lice povedala, in se mu je za povzdigo svoje kupčije prav pristrčno zahvaljevala, prosil jo je, da bi mu rokó v zakon dala. Ona je v to

dovolila in takó je dobil ženo kakeršna se na deset milj daleč ne najde. „Naposled,“ reče Košutnik „vam imam še to povedati, da je strije od moje žene, ki dve uri od tukaj stanuje, ženítnino pri sebi napravil, in povrnivši se od njega, me prav pristrčno veseli, da sva se tukaj sestala.“

Čez dobre pol ure so se pripeljali v vas, kjer je Košutnik prebival. Prijazni ženin in nevesta sta si na vso moč prizadejala, da bi nesrečnega Petra z veselimi razgovori in dobro postrežbo razveselila. Ta prijaznost se je ubozemu Petru tako dopadla, da je svojega prijatelja večkrat z solznimi očmi objel. Košutnik mu je ponudil tudi obleke in denarja, da bi se ne sramoval, kadar pride v svoj rojstni kraj in bi na potu ne stradal. Rekel mu je: „Ta ponudba te pa ne sme razžaliti, bratec, saj ti ne ponujam zastonj, kadar boš mogel, povrnil mi boš vse do zadnjega krajcarja.“

Tri dni so jima hitro v veselih razgovorih pretekli. Petru je bilo treba odriniti in od svojega prijatelja slovó vzeti. Bilo je pač ganljivo videti, kako so si vsi trije še na vratih roke podajali ter si trdno prijateljstvo in zvestôbo obetali. Ko so se ločili in je bil Peter zopet sam, navdajalo ga je srcé s prijetnim upanjem, da še ni izgubljen in da še lahko najde zaželjeni mir svojeji duši. Čim dljè je šel, tem lepše podobe so mu se prikazovale, — podobe, ki človeka osrečujejo le tedaj, ako živi v stráhu božjem in po božjih neskončno modrih narédbah. Kar pa ga je še najbolj tolažilo, to je bil njegov rojstni kraj, njegova prava domovina,

v katerej je tekla njegova zibelka in kjer je slišal presladke materine glasove. Zdelo se mu je, kakor da bi slišal iz daljave: samo tukaj in nikjer drugej ne najdeš svoje prave sreče; dobro sicer povsod, ali najbolje domá v domačej hiši svojih preljubih staršev!

DESETO POGlavJE.

Konec dober, vse dobro.

Naši čitatelji se bodo še spominjali na prijetni hôlmec ne daleč od Orešnikove hiše, kjer je stala župljanska cerkev, obdana z belimi hišami in zelenim drevjem, katerega smo omenili takój v začetku naše povesti. Na skrajnem koncu tega hôlmca, ob robu velicega gozda bil je prekrasen razgléd: do polovice hriba in še tudi čez, obdajala je okolico prijazna vas z belimi hišami in ovočnim drevjem. Tu in tam so gledale izmed streh visoke smereke in zelene lipe; cerkvice s svojim belim stolpom in s pozlačenim križem na vrhu zvonika, ob katerega so se odsevali rumeni solnči žarki, stala je na vzvišenem kraji, gledajoč preko prijetne vasí, kakor dobra in ljubeznjiva mati svojih otrok — pač prava podoba sladke tolažbe, kakeršna se le v naši svetej katoliškej veri najde. Nekoliko dalje razprostirala se je velika ravnina. In koliko prijetnih glasov se je

slišalo v bližini in iz daljave na tem prijetnem kraji! Vse to je bilo znamenje pridnih in delavnih rok v njegovem domačem kraji.

Ako danes tukaj okolo sebe pogledamo, vidi se, da je danes vse drugače, nego je bilo takrat, ko je Peter s palico in popotno torbico preko omenjenega hôlmca mahal, da bi šel v daljni tuji svet poskušat svojo prihodnjo srečo. Ali ta izprememba stvari je le v različnosti letnih časov. Ne traje dolgo, in zemlja stoji zopet v vsej svojej lepoti vedno cvetoče pomládi, ki s svojo premlajeno močjo dela čudeže v naravi. — Zemlja je bila trda in zmrzla, pod nogami je škripal sneg, zrak je bil mrzel, čist in prozoren, mrzla sapa je brila, a solnce ki je svoje poslednje žarke vsipalo po belih, s snegom pokritih gorah, zatonilo je za sneženimi gorami. Bila je ravno nedelja, svet dan — dan Gospodov in povsod je bilo vse mirno in slovesno. Kovaškega kládiva ni bilo slišati niti kacega družega rokodelskega orodja. Kjerkoli srečaš kacega človeka, bodi si katerega koli stanú, vsak je praznično oblečen in vsak te pozdravlja s prelepim krščanskim pozdravilom: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“

Na vélikej cesti, ki pelje iz gozda v vas, vidimo popotnega človeka, ki je sicer priprosto, ali vendar spodobno oblečen. V roci ima palico in preko rame popotno torbico, kakeršno navadno nosijo ljudjé, kadar gredó kam na daljni pot. Na licu mu je bilo videti, da se borí z občutki svojega srcá. Ko je imel poslednje drevo velicega

gozda za seboj, odprè se mu prijazna vas v svojej celoti. Mladi popotni ÷lovek obstoji, solzé mu zablesté v o÷esih, globoko vzdahne ter govori sebi samemu: „Bodi mi pozdravljen, ti preljubi in mili moj doma÷i dom! Ti zibel mojih presre÷nih otroških sanj, ti izvirek vsega ónega mladostnega veselja, katerega sem zamán iskal po svetu! Kakó sem pa÷ sre÷en, da te zopet vidim! O ti jasno, modro nebó božje, ki stojiš razpéto nad mojim rôdnim krajem, kako prijazno gledaš še vedno doli na nas v svojej nekdanjej krasóti in ÷isto÷i! Zdaj mi srcé prostejše bije, ko vidim tebe, preljuba doma÷a zemlja!“ Po teh besedah hitel je Peter dalje — kajti nih÷e drug ni bil nego naš Peter — da bi poprej prišel v preljubljeno mu vas in bi objel svojo preljubo mater. Pot ga je peljala memo pokopališ÷a in — nehoté, stopil je na blagoslovljeno zemljo.

Koj pri vhodu na desnej strani ugledal je grob z železno ogrado, na katerem je stal kamenit spomeník z naslednjim napisom:

*Tukaj
po÷iva pre÷astiti gospod
Ožbald Virk,
župnik v Jelénjem,
kateri je dné 10. avgusta 18** . leta
v 75. letu njegove dôbe mirno zaspal v Gospodu.*

*Ta spomeník
mu iz hvaležnosti in spoštovanja postavlja
ob÷ina v Jelénjem.*

V miru naj po÷iva!

„Tedaj tudi tebe ne najdem več med živimi, ti dobra in poštena človeška duša!“ vzdihne Peter globoko iz srcá; „tedaj tudi ti počivaš že v hladnej zemlji, ti zvesti voditelj mojih mladih let? Tedaj ga ni več nobenega, ki bi mi mojo dušo tolažil in bi me ozdravljajal dušnih zmot. Pač ga nimam več nobenega veselja na tem svetu, povsod se čutim samega in zapuščenega od vseh ónih, ki me so tako radi imeli v mojej mladosti!“ To rekši, poklekne in moli: „Sveta senca mojega preljubega duhovnega očeta, katera znabiti ta kraj obdaješ, odpusti mi, da tvojih naukov nisem bolje izpolnoval! Ko bi bil živel po tvojih naukih, bilo bi zdaj gotovo boljše za mene. Moje srcé bi bilo čisto ostalo, in noben greh bi ne bil oskrunil moje duše. In kakor te odpuščenja prosim za svoje pregrehe, takó te tudi prosim, da pred stolom milosti božje prosiš za mene. Amen!“ —

Po tihoma je še prav pobožno izmolil „oče naš“ za dušo rajncega gospoda župnika, potem pa vstane, da bi šel poiskat grob svojega rajncega očeta, predno noč nastane.

Do zdaj ni še nikogar znanega srečal. V tem tem trenutku pa, ko se je napravljajal, da bi šel dalje po pokopališči, pride mu cerkovnik naproti, katerega je Peter dobro poznal, ali preveč je bil žalosten, da bi ga bil pozdravil. Grè dalje in ugleda grob, na katerem je suha, bleda žena klečala ter si z robcem trla solzé, ki so jej iz oči tekle.

Da-si je Peter žalujočo ženó samo od zadej videl, pretresla ga je pri njenem pogledu neka

tajna sladkóst po vsem telesu. Takój stopi bližej k njej. Bila je — njegova mati, ki je klečala na grobu svojega rajncega možá. „Mati moja jedina prisrčna mati, da ste mi zdravi!“ s temi besedami jej pade v naročje in jej s solzami v očéh poljubuje usta.

Ubogo mater je grôza izpreletela, in ko bi je ne bil Peter čvrsto z rokama držal, zgrudila bi se bi bila na zmrzla tla. Ko je Petra pogledala v lice, spoznala ga je. Sirota se je njegovega prihoda tako razveselila, da so jo od veselja solzé oblile. „Tedaj si res ti tukaj, ljubi moj Peter, ti preljubo, jedino moje dete? Bodi mi tisočkrat pozdravljen in daj, da te pritisnem na svoje materino srcé, katero se ni nikoli več nadejalo tacega veselja v tem življenji. Peter, preljubi in dobri moj Peter, kako sem zdaj srečna, da te samo jedenkrat še vidim v svojem življenji!“

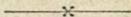
Mati in sin sta še nekajčasa stala v tihem objému. — Zdajci pristopi cerkovnik k njima, ter ju opómne, da mora pokopališče zapreti, naj bi tedaj zapustila ta kraj. Še le zdaj sta zapazila, da je že noč in da je mesec že visoko plaval na nebu.

Pod pazduho mater peljajoč, zapusti Peter pokopališče ter hiti proti dómu, kjer ga že dve leti ni bilo. Tu v domačej hiši končala sta dan Gospodov — sveto nedeljo.

* * *

Dalje nimamo kaj družega povedati, nego samo to, da je bil Peter najboljši in najpoštenejši

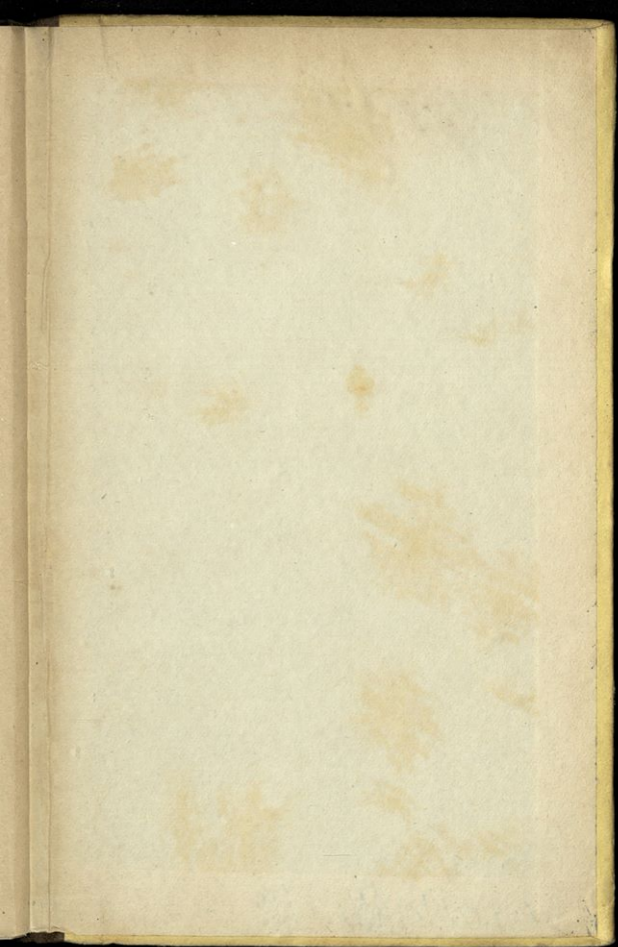
človek, ter je svojo dobro mater vedno ljubil in spoštoval, in takó zdaj to popravil, kar je v mladosti, zapeljan po slabih tovariših, bil zanemaril. Pozneje je prevzel hišo in gospodarstvo, oženil se je z hčerjo svoje nekdanje gospodinje Mlakarice ter je vsak dan opominjal svoje otroke, naj se varujejo lehkomišljenosti in lenobe, ki je začetek vsem drugim pregreham. In ko so otroci pametnejši postajali, pripovedoval jim je povest o svojem dveletnem popotovanji z največjo hvaležnostjo do Bogá, ki ga je iz krivega pota pripeljal zopet na pravi pot, da more zopet uživati óno nedolžno veselje, po katerem je toliko časa hrepenela njegova duša.

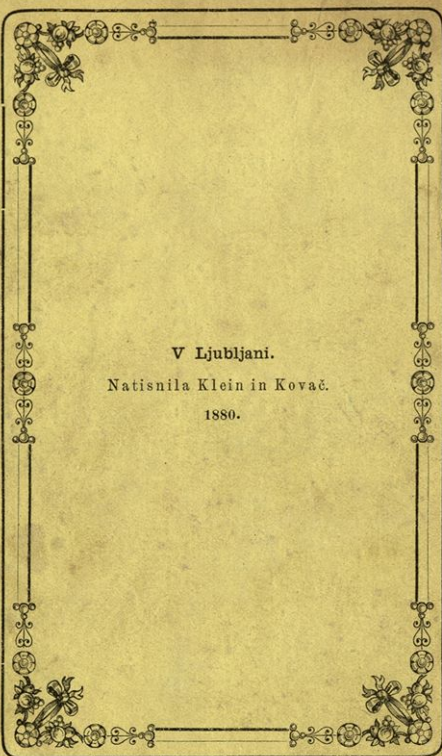

V Ljubljani.
Natisnila Klein in Kovač.
1880.